

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO

NAKLADNICI KONSPIRACIJSKE LITERATURE U HRVATSKOJ

NA PRIMJERU IZDANJA OD 1918. DO KRAJA 2017. GODINE

DIPLOMSKI RAD
15 ECTS

Mentor: izv. prof. dr. sc. Daniela Živković
Diplomantica: Marina Rizvić

Zagreb, 2018.

*Jer, ovako mi reče Jahve, kad me rukom uhvatio
i opomenuo da ne idem putem kojim narod ovaj ide:
„Ne zovite urotom sve što narod ovaj urotom zove;
ne bojte se čega se on boji i nemajte straha.
Jahve nad vojskama – on jedini nek' vam svet bude;
jedino se njega bojte, strah od njega nek' vas prožme.*

Iz 8, 11-16.

SAŽETAK

U nakladničkoj produkciji svoje mjesto kroz povijest pronašla je i literatura koja ima subverzivno djelovanje na određene segmente društvenog ustroja. Svjesni snage pisane riječi, ljudi su se njome odavna služili "za ideološke, vjerske i ine subverzije u neprijateljskom teritoriju", a nositelji postojećih društvenih vrijednosti subverzivnog su potencijala pisane riječi bili itekako svjesni.¹

U današnjem umreženom društvu učestalo nailazimo na skupinu subverzivne literature poznatu pod nazivom „teorije zavjere”, koja rijetko koga ostavlja ravnodušnom i ljudi ju doživljavaju ili izrazito afirmativno ili izrazito negativno. Stoga nam se nameću pitanja: Zašto se teorije zavjere doživljavaju tako oprečno među čitateljstvom? Predstavljaju li one opasnost za suvremenu postmodernu kulturu ili su tek zabava za široke mase? Koliki je interes za izdavanje i distribuciju takve literature?

Cilj je ovoga rada analizirati produkciju konspirativne literature u hrvatskom nakladništvu od 1918. do 2017. godine te istražiti koji nakladnici izdaju naslove kojima se može dodijeliti predmetna odrednica „teorija zavjere” ili tome blizak pojam, npr. „tajna društva” i sl., usustaviti zatim podatke o nakladnicima prema njihovoj (ne)aktivnosti i te ustvrditi trendove objavljivanja konspirativne literature u Hrvatskoj kroz posljednjih stotinu godina.

Također će u ovom radu biti istaknuta i svrha analize izdavaštva konspirativne literature na području knjižnične i informacijske službe te će u tom kontekstu biti izneseni popisi naslova konspirativne literature prema desetljećima izdanja.

KLJUČNE RIJEČI

Nakladništvo, teorije zavjere, konspiracijska literatura, konspirologija, Hrvatska.

1 Usp. Stipčević, A. Sudbina knjige. Lokve: „Benja”, 2000, str. 115.

SUMMARY

Literature intended to produce a subversive effect on specific segments of the established social order has been part of the world's publishing industry all throughout history. Aware of the power of the written word, people have long used this type of literature as a means of performing "ideological, religious and other kinds of subversion inside enemy territories". However, advocates of the existing social norms are also well aware of the subversive potential of the written word.²

In today's interconnected world, one type of subversive literature, known as "conspiracy theories", is especially popular. While some accept these theories as plausible and others openly dismiss them, it is safe to say that very few are left indifferent upon hearing one such theory. We are therefore left with the question of whether these theories pose a threat to today's postmodern culture or whether they are simply entertainment for the masses.

The purpose of this thesis is to study the presence of conspiracy theories in the Croatian publishing industry, organize and systematize any collected information and attempt to analyze what publishers publish works that discuss conspiracy theories or other closely related phenomena (e.g. secret societies).

KEY TERMS

Publishing industry, conspiracy theory, conspiratorial literature, Croatia.

2 Stipčević, A. Sudbina knjige. Lokve: „Benja”, 2000, str. 115.

SADRŽAJ

Tablica sadržaja

SADRŽAJ.....	5
UVOD.....	7
SAŽET OSVRT NA POVIJEST NAKLADNIKA KONSPIRACIJSKE LITERATURE.....	11
UKRATKO O NAKLADNIŠTVU I INSTITUCIJI VLASTITE NAKLADE U POSTMATERIJALISTIČKOM DRUŠTVU.....	15
UKRATKO O TEORIJI TEORIJE ZAVJERA.....	18
ISTRAŽIVANJE KONSPIRACIJSKE LITERATURE OBJAVLJENE OD 1918. DO 2017. GODINE U HRVATSKOJ.....	20
REZULTATI PRETRAŽIVANJA KATALOGA NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU.....	23
O NAKLADNICIMA KONSPIRACIJSKE LITERATURE U HRVATSKOJ: ANALIZA REZULTATA.....	25
Nakladnici koji više ne djeluju.....	28
Centar za informacije i publicitet.....	28
Croatiaprojekt d.o.o. -> Croatiaknjiga d.o.o.....	29
H.K.A. Domagoj -> Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj.....	30
Iberia.....	33
Aktivni nakladnici.....	34
AGM.....	34
Detecta.....	35
Mozaik knjiga.....	36
Naklada E. Čić.....	36
Naklada Ljevak.....	37
Stari grad.....	38
Teledisk.....	38
Verbum.....	39
Zadruga Eneagram.....	40
Zagrebačka naklada d.o.o.....	40
RASPRAVA.....	41
ZAKLJUČAK.....	44
Tiskane knjige i članci.....	45
Mrežni izvori.....	45
DODATAK.....	51
Pregled konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija objavljenih u Hrvatskoj od 1918. do kraja 2017. godine.....	51

UVOD

Posljednje se desetljeće u akademskim krugovima javljaju neki teorijski radovi kojima je glavni predmet izučavanja fenomen teorija zavjere. To se na području društvenih znanosti u Hrvatskoj susreće prvenstveno u radovima autora Nebojše Blanuše s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. Te se teme ranije u svojim radovima iz područja bibliotekarstva na nešto drugačiji način dotaknuo i Aleksandar Stipčević npr. u svojem djelu *Sudbina knjige*, u poglavljima koji govore o utjecaju subverzivne literature na različita povijesna razdoblja.³ A. Stipčević tako ukazuje na utjecaj subverzivne reformacijske literature na položaj Rimokatoličke crkve u Europi, govori o marksističkoj literaturi u monarhijski ili fašistički uređenim društvima i navodi još niz sličnih primjera.

Ako napravimo korak dalje u promišljanju subverzivne literature u različitim povijesnim razdobljima, tada dolazimo do pitanja njezina položaja u današnjem vremenu neoliberalnog kapitalizma globalne zapadnjačke civilizacije. Liberalna pop-kultura 20. stoljeća svoje subverzivno djelovanje ostvarivala je prodorom u komunističke sredine. No što je sa subverzivnom literaturom u današnjem postmodernističkom vremenu?

Subverzivnu literaturu danas prvenstveno prepoznamo u krilatici „teorije zavjere” i ona u suvremenom dobu slobode govora u kvantitativnom smislu doživljava svoj procvat, pri čemu najveće zasluge za njezino globalno širenje u više od dva posljednja desetljeća prvenstveno ima internet. Djelotvoran nadzor informacija zbog sveprisutnih novih medija tek se u ovom desetljeću uspješno provodi, a subverzivna je misao od pada Berlinskoga zida donedavno više no ikada nailazila na plodno tlo među čitateljima, što je vidljivo i u segmentu suvremene nakladničke produkcije koja se može svesti pod predmetnu odrednicu „teorije zavjere”.⁴

Ovo promišljanje nameće nam stoga pitanje kakvi to naslovi mogu imati subverzivno djelovanje u liberalnoj demokraciji, koju nominalno obilježava pluralnost mišljenja i zajamčenost osobnih sloboda te može li produkcija literature pod odrednicom „teorija zavjere” ugroziti opstojnost liberalnih standarda današnjice? Jesu li teorije zavjere same po sebi konzumeristička pop-kultura danas, zabava za mase, i ako jesu, može li konzumerizam potkopavati samoga sebe?

³ Stipčević, A. *Sudbina knjige*. Lokve : „Benja”, 2000.

⁴ Razvoj tehnika blokiranja i filtriranja tek u novom mileniju uzimaju zamah: „Tehnika cenzuriranja Interneta ima više, a dijele se na dvije veće skupine. Te dvije skupine su blacklist i keyword blocking. Po drugoj podjeli Internetska cenzura se dijeli na tehničku cenzuru, netehničku cenzuru te “brute-force” cenzuru. Tehnička cenzura je najrašireniji i najpoznatiji tip cenzure. Tehnička cenzura može se izvesti na više načina: blokiranjem IP adrese, DNS blokiranjem i preusmjeravanjem, URL blokiranjem, filtriranjem paketa ili ponovno postavljanje Internetske veze. [...] U budućnosti se očekuje daljnji razvitak metoda cenzure, ali i korištenje cenzure na prikladan način, bez zabrane izražavanja mišljenja i s transparentnošću svih informacija svim korisnicima.” Cenzura na internetu. 2011. // Centar informacijske sigurnosti. Dostupno na: <https://www.cis.hr/dokumenti/cenzura-na-internetu.html> (02.08.2018.).

O masovnoj uporabi cenzorskih aparata vidi i: Tomasović, J. Internetska cenzura – Zapad protiv Istoka. // T-portal. 24.04.2011. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/internetska-cenzura-zapad-protiv-istoka-20110422/print> (02.08.2018.).

Imaju li možda i knjižnice subverzivnu ulogu u današnjemu društvu, zbog svojega omogućavanja pristupa subverzivnoj literaturi?

U svojem djelu *Elektronička knjiga* Daniela Živković navodi primjer prosvjetiteljskog promišljanja J. Lockea o knjizi i slobodi informacija, ističući kako je on vidio veliku „opasnost u iluziji da su knjige spremnice znanja”.⁵ Njegovo razmišljanje o knjizi i znanju ima mnogo zajedničkog s današnjim pristupom literaturi, pogotovo onoj koju svodimo pod odrednicu teorija zavjere. I u suvremenom svijetu postoji rašireno nepovjerenje u utemeljenost i istinitost takve literature, ali postoji i oprez koji proizlazi iz njezina potencijalno subverzivna djelovanja po suvremeno društvo. D. Živković zatim u svojoj knjizi govori i o konceptu francuskog prosvjetitelja Condorceta, čiju misao dovodi u vezu s današnjim elektroničkim i internetskim nakladništvom te navodi:

*„Davno prije elektroničkog nakladništva dio prosvjetitelja osudio je knjige kao zastario i manjkav oblik kulture. Francuski prosvjetitelj Condorcet vjerovao je da znanje ne može biti ograničeno između korica knjiga niti imati vlasnika. Smatrao je da su za širenje znanja najbolji neograničeni anonimni tekstovi koji kruže među građanima. On je predlagao takvu reformu nakladništva koje bi pogodovalo posve slobodnom i neograničenom protoku informacija, što bi zapravo nalikovalo mehaničkoj verziji Interneta”.*⁶

Realizacija ideje anonimnih tekstova koji kruže među građanima u današnje informatičko doba vidljivo se ostvarila kroz pisanje po forumima i društvenim mrežama te su upravo to mjesta susreta čovjeka kako s velikim brojem informacija općenito, tako i s velikim brojem onih informacija koje se mogu svesti pod pojam teorije zavjere.⁷ Condorcetove ideje kao da su bile platforma za planetarno širenje raznih teorija, pa tako i teorija zavjere, što može potvrditi i njegova uloga preteče stvaranja nakladnika multimedija:

*„Godine 1789. Condorcet je maštao o primjeni ovih novih tehnologija i oblika tekstualnosti da bi, kao što je rekao, „povezao cijelu Francusku u dijalog sa samom sobom”. I zaista, on je postao glavno lice u stvaranju skupine nakladnika multimedija, koja je eksperimentirala svim takvim načinima izdavanja i raspačavanja”.*⁸

⁵ Živković, D. *Elektronička knjiga*. Zagreb : Multigraf, 2001. Str. 12.

⁶ ibidem.

⁷ Što je jako dobro vidljivo na uzorku otvorenih tema o teorijama zavjere na Forum.hr (Sve preuzeto: 27.06.2018.): Podforum Alternativa. Teorija o teoriji zavjere. 07.05.2015. // Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=878973>. Podforum Blisko politici. Teorije zavjere. 08.03.2013. // Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=770043>. Podforum Duhovnost. Porijeklo teorije zavjere. 09.08.2014. // Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=833626>. Podforum Glazba. Zanimljivosti i teorije zavjere. 26.08.2015. // Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=896885>. Podforum Povijest. Teorije zavjere. 01.01.2017. // Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=988371>. Podforum Prirodne znanosti. „Internetska generacija” i teorija zavjera, urota i pseudoznanost. 29.09.2007. // Dostupno na: <https://www.forum.hr/showthread.php?t=264345>. Podforum Psihologija. Psihologija teorija zavjere. 24.09.2017. // Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=1030047>. Podforum Religija. Teorije zavjera povezane s Katoličkom Crkvom. 14.06.2018. // Dostupno na: <https://www.forum.hr/showthread.php?t=1076857>.

⁸ Živković, D. *Elektronička knjiga*, str. 12.

Ovaj kratak osvrt na subverzivnu misao u tradicionalnom izdavaštvu i suvremenim medijima uvodi nas u prikaz teme ovoga rada i plan njezine razrade. Sam pojam subverzivne literature preširok je za ovo istraživanje i može obuhvaćati literaturu kojoj se ne može dodijeliti predmetna odrednica „teorije zavjere”, npr. kršćansku literaturu u islamskim monarhijama ili marksističku literaturu u apsolutističkim monarhijama i sl.

U ovom radu teorijske publikacije o teorijama zavjere kao fenomenu nazivat će se „konspirološka literatura”, a publikacije o pojedinim fenomenima urota izvan književne stvarnosti nazivat će se „konspiracijska literatura”. Također, u ovom će radu biti obuhvaćene i publikacije koje nisu ni teorije zavjere (konspiracije) niti teorije o teorijama zavjere (konspirologije), ali koje mogu poslužiti kao izvor građe konspirološkoj i konspiracijskoj literaturi jer problematiziraju neke fenomene koje problematiziraju i teorije zavjere, kao npr. fenomen novog svjetskog poretka. Takve bi bile i npr. publikacije koje su izdavale masonske lože ili politološki znanstveni radovi i sl. U ovome radu one će biti obuhvaćene samo ako se u knjižničnim katalozima mogu pronaći pretraživanjem predmetnica unutar određenog korpusa ključnih riječi koji će biti opisan u poglavlju „Istraživanje konspiracijske literature objavljenje od 1918. do 2017. godine u Hrvatskoj”.

Primjer konspirološke publikacije bila bi knjiga A. Dugina *Konspirologija* ili članak J. Vujića *Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere* i njima slična literatura koja je zapravo teorija o teorijama zavjere. Većina pak publikacija kojima se bavi ovaj rad konspiracijska su literatura. To nisu publikacije o teoriji zavjere, nego te publikacije jesu teorija zavjere, literatura koja se bavi fenomenima koji uistinu postoje (ili za koje neki vjeruju da uistinu postoje) izvan književnoga svijeta: masonima, špijunažom, novim svjetskim poretkom, false flag teorijama poput operacije 9/11 i sl. Primjer takvih publikacija bile bi knjige D. Icke *Vodič Davida Icke kroz svjetsku zavjeru : (i kako joj stati na kraj)* ili J. Marris *Vladari iz sjene : skrivena povijest koja povezuje Trilateralnu komisiju, slobodne zidare i velike egipatske piramide*. Primjer za treću skupinu publikacija, koje nisu ni teorije o teoriji zavjere niti su teorije zavjere same po sebi, nego izvori građe koje mogu potkrijepiti konspiracijske tvrdnje bili bi npr. naslovi A. Duplančića *Izvori za povijest masonstva u Splitu* ili F. W. Engdahla *Stoljeće rata : anglo-američka naftna politika i novi svjetski poredak*.

Konspirologija kao teorija o teorijama zavjere i konspiracija kao čin ili praksa zavjera pojmovi su kojima se služe A. Dugin i J. Vujić i ta se terminologija u ovome radu koristi po uzoru na njihov rad. Konspirologija i konspiracija kao pojmovi ne javljaju se u svojstvu predmetne odrednice u knjižničnim katalozima jer se ti pojmovi nisu sustavno koristili prije izlaženja radova dvaju spomenutih autora u Hrvatskoj. Puno su češće kao predmetne odrednice u katalozima zastupljeni pojmovi koji se odnose na konkretne konspiracijske teme: masoni, špijuni, globalizam u

kontekstu novog svjetskog poretka i sl. Dakle kao predmetne odrednice koriste se uži i precizniji pojmovi, dok je konspiracija širi pojam koji uže teme obuhvaća.

U ovomu će radu biti analizirana nakladnička produkcija konspiroloških, konspiracijskih te njima srodnih publikacija koje mogu biti izvor literature koja potkrepljuje konspirološke ili konspiracijske tvrdnje ili pruža uvid u njih, a koja je izdana u Hrvatskoj od godine 1918. do kraja 2017. godine. Pri tome je prvenstveno potrebno iznijeti teoriju o teorijama zavjere. Na temelju teorijske analize fenomena teorije zavjere bit će izdvojene i pretraživane određene ključne riječi u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (dalje NSK), a od dobivenih će se relevantnih rezultata sačiniti pregled naslova takve literature u hrvatskom nakladništvu. Taj pregled, dakako, ne može biti sveobuhvatan i takve literature izdane u Hrvatskoj ima mnogo više, zbog toga što ne sadrže svi konspirološki i konspiracijski naslovi iste ključne riječi koje su pretraživane u knjižničnom katalogu NSK. Zato ovi rezultati mogu biti tek dobar temelj za daljnje proučavanje fenomena literature o teorijama zavjere u Hrvatskoj.

Na temelju dobivenih rezultata istraživanja izdvojit će se četiri skupine nakladnika konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija izdanih u Hrvatskoj i to prema njihovoj aktivnosti ili neaktivnosti, prema instituciji nakladnika te prema tome je li izdavaštvo njihova primarna ili sekundarna djelatnost. Zatim će biti potkrijepljena teza ovoga rada prema kojoj izdavaštvo konspiracijske literature nakon sloma komunizma doživljava svoj procvat, što će biti predočeno pregledom popisa takve literature u poglavlju *Dodatak*. Cilj ovog rada je pomoći knjižničarima u rješavanju informacijskih upita knjižničnih korisnika koji se odnose na konspirološku i konspiracijsku literaturu.⁹

Pitajte knjižničare Početna Pravila Baza linkova Postavite pitanje **Odgovorena pitanja** O projektu

Pitanje: Za potrebe matorskog rada na temu "Teorije zavjere" molim dostupnu literaturu. Po mogućnosti da vi sami izdvojite korisnu i informativnu literaturu budući da smatram da ste stručniji od mene po tom pitanju.

Odgovor: Knjige:

1. Mišak, K. *Sve piše u novinama : (- - - a ponešto i ne)*. Zagreb : TELEDisk, 2010.
2. Icke, D. *Vodič Davida Ickea kroz svjetsku zavjeru : (i kako joj stati na kraj)*. Zagreb : TELEDisk, 2010.
3. Icke, D. *Najveća tajna*. [Zagreb?] : TELEDisk, 2007.
4. Enciklopedija urota : enciklopedija teorija zavjere. Zagreb : Naklada Jesenski i Turk : EPH Media, 2014.
5. Vanikn, J. *70 najvećih zavjera svih vremena : najveće zagonetke, zataškavanja i spletke u povijesti svijeta*. Zagreb : Mozaik knjiga, 2002.
6. Southwell, D. *Teorije zavjera : [otkrijte 100 najvjerojatnijih svjetskih zavjera]*. Zagreb : Mozaik knjiga, 2005.
7. Coleman, J. *Hijerarhija zavjerenika : Komitet 300*. Zagreb : Detecta, 2005.
8. Ruiter, R. *Svjetsko zlo i patnja : nasljeđe 13 loza iluminata*. Zagreb : AGM, 2014.
9. Marrs, J. *Vladari iz sjene : skrivena povijest koja povezuje Trilateralnu komisiju, slobodne zidare i velike egipatske piramide*. Zagreb : Profil multimedija, 2010.
10. Estulin, D. *Institut Tavistock : razotkrivanje tehnika pranja mozga svjetskog centra za socijalni inženjering*. Zagreb : TELEDisk, 2012.
11. Levy, J. *Tajna povijest : skrivene sile koje su oblikovale prošlost*. Zagreb : Naklada Ljevak, 2005.
12. Grupp, J. *Korporatizam : tajna vlada Novog svjetskog poretka*. Zagreb : TELEDisk, 2011.
13. *Tajna društva / priredio Norman MacKenzie*. Zagreb : AGM, 2002.
14. Black, J. *Tajna povijest svijeta*. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
15. Porter, L. *Tko su Iluminati?* Zagreb : Naklada Ljevak, 2006.
16. Wasserman, J. *Templari i Asasini : nebeska policija*. Zagreb : CID-Nova, 2003.

Ilustracija 1: Primjer informacijskog upita o konspiracijskoj literaturi u Hrvatskoj na platformi "Pitajte knjižničare". Pitanje br. 82462.

⁹ Pitajte knjižničare. Odgovorena pitanja br.: 82462, 67127, 47856, 35932, 27733, 18302. // Knjiznica.hr. Portal narodnih knjižnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica.hr/pitajte-knjiznicare/pretrazivanje/> (16.5.2018.).

SAŽET OSVRT NA POVIJEST NAKLADNIKA KONSPIRACIJSKE LITERATURE

O samoj pojavi konspiracijske literature u tradicionalnom nakladništvu progovara J. Vujić u svojem članku *Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere*:

„Iako su urote stare koliko i sama politika, koncept „teorije zavjere” prvi se put razvio tijekom parlamentarne oporbe britanskoj kraljevskoj kruni u 17. stoljeću, kada Henri Bolingbroke zamjera britanskoj vladi da umjesto općem interesu podanika pogoduje privatnim interesima. Ta se oporbenjačka politička kultura zajedno s teorijom zavjere postupno preselila u SAD”.¹⁰

J. Vujić kao pionirski rad na konspiracijskom području izdvaja knjigu opata Augustina Barruela *Memoari povijesti jakobinizma* iz 1798. godine, u kojoj se govori o masonskoj i iluminatskoj pozadini Francuske revolucije. Da je Francuska revolucija bila ključni događaj za popularizaciju zavjera dokazuju to i drugi naslovi takve literature koje J. Vujić navodi u svojem članku, između ostalih knjigu Johna Robinsona *Dokazi o konspiraciji protiv svih religija i naroda* u kojoj autor ističe „urotu prosvjetiteljstva koje nastoji zamijeniti sve religije humanizmom, a nacije svjetskom vladom”.¹¹ Ta je knjiga možda i prva takve vrste koja govori o tzv. novom svjetskom poretku. Iako možda iz nešto drugačije perspektive, i neki autori s naših prostora dotakli su se jakobinske urote, pa tako Vaso Bogdanov piše knjigu *Jakobinska zavjera Ignjata Martinovića*, a Stjepan Frančišković piše rad *Karlo Bujanović i njegov sin Kornelije: prilog historiji hrvatsko-ugarske jakobinske zavjere*.¹²

J. Vujić također ističe i rad Marcela Gaucheta, koji analizira masonski ustav tzv. *Andersonovu konstituciju* i njegov utjecaj na književnike prosvjetiteljstva. J. Vujić se u svojem članku dotiče i teme nakladništvo te spominje Sergeia Nilusa, jednoga „od prvih izdavača *Protokola sionskih mudraca*”.¹³ Tog naslova, ali i izdavača, dotiče se i jedna publikacija iz Hrvatske. I. Mužić u izdanju *Protokola sionskih mudraca* nepoznatog izdavača u podnaslovu navodi: „iz knjige: A. S. Nilusa: *Blizu je, pred vratima*”.¹⁴

J. Vujić također govori o događaju koji je, po njegovom mišljenju, teorije zavjere lansirao među popularnu kulturu u anglosaksonskom svijetu – radi se o ubojstvu J. F. Kennedyja, ali kao „povod za hiperprodukciju konspiracijske literature” navodi događaje 11. rujna te također spominje sociološka tumačenja teorija zavjere prema kojemu teorije zavjere odgovaraju općem

10 Vujić, J. *Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere*. // Matica hrvatska : Vijenac 484 (rujan 2012). Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/484/istine-i-lazi-teorija-zavjere-18904/> (17.05.2018.).

11 ibidem.

12 Bogdanov, V. *Jakobinska zavjera Ignjata Martinovića*. Zagreb : NIP – Novinarsko izdavačko poduzeće, 1960.; Frančišković, S. *Karlo Bujanović i njegov sin Kornelije : prilog historiji hrvatsko-ugarske jakobinske zavjere*. Rijeka ; Pula : [S. n.], 1958.

13 Vujić, J. *Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere*.

14 Mužić, I. *Protokoli sionskih mudraca : (iz knjige A. S. Nilusa Blizu je, pred vratima)*. Split : [S. n.] 1999.

postmodernom mentalitetu te govori o današnjoj proširenoj konspiracijskoj kulturi „koja je razvidna u društvu, medijima, literaturi, supkulturi, politici i umjetnosti”.¹⁵

Događaje 11. rujna navodi i A. Pavešković kada u *Vijencu* br. 321 piše kritiku publicističke knjige *Ujak Sam i nevjesta od nafte* autora Andreasa von Bülowa, koja je u Hrvatskoj objavljena u prijevodu izdavačke kuće Detecta 2005. A. Pavešković ističe rast konspiracijskih naslova u Hrvatskoj dvijetisućitih godina riječima:

„U sada već poduljem popisu literature o zavjerama i zavjerenicima, gdje svakako istaknuto mjesto ima i knjiga Andreasa von Bülowa, čini se da smo propustili zapaziti najsuptilniji od svih mogućih urotničkih diskursa, onaj što sama sebe proglašava nevjerodostojnim i tim samoukidanjem legitimiteta uspostavlja kriptototalitarizam bez premca u dosadašnjoj praksi javnoga djelovanja. Također i vrlo suptilan progonstveni izričaj. Nema, naime, ubojitije difamacije od one kada nekoga proglasite teoretičarem zavjere. Njome ste automatski doveli u pitanje nečiju zdravu pamet”.¹⁶

Posljednje dvije rečenice iz navoda A. Paveškovića dovode nas i do završetka članka J. Vujića, koji također ističe misao koja je potaknula na pisanje ovoga rada, a koja je isto tako na drugom mjestu potkrijepljena i izjavom N. Blanuše:

„[...] No treba također preispitati funkciju same općeprihvaćene sintagme teorija zavjera, koja se često ideološki i politički instrumentalizira u obliku etiketiranja, diskvalifikacije ili optužbe kako bi se bolje diskreditiralo politički nekorektno, drukčije mišljenje, nepoželjna hipoteza ili teorija koja se temelji na interpretaciji ljudskih intencija, što je po mišljenju filozofa Wilhelma Diltheya slučaj svih teorija u društvenim znanostima”.¹⁷

Vratimo se jedan korak unatrag u povijest tradicionalnoga nakladništva u Hrvatskoj, do bitne točke za ovaj rad, a to je razdoblje Hrvatskoga narodnoga preporoda, kako bismo naveli dvije važne institucije koje tada započinju s radom, a čije se kasnije tiskane knjige navode u popisu konspiracijske literature izdane u našoj zemlji. To su *Matica ilirska*, koja danas nosi naziv *Matica hrvatska* te *Društvo sv. Jeronima*.¹⁸

U preglednima povijesti hrvatskog nakladništva iduća važna točka je doba industrijalizacije. D. Živković ističe kako je današnje nakladništvo duboko „ukorijenjeno u tekovinama industrijskog društva”.¹⁹ U vrijeme snažnog širenja industrijalizacije nakon Drugoga svjetskog rata, *Hrvatski izdavački bibliografski zavod* (HIBZ) „objavljuje *Hrvatsku enciklopediju* u pet svezaka, sa Matom Ujevićem, kao glavnim urednikom”.²⁰ Taj je nakladnik nakon promjene službene politike u zemlji ukinut, a na njegovim temeljima nastaje *Nakladni zavod Hrvatske* (NZH), čiji se naslovi također

15 Vujić, J. Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere.

16 Pavešković, A. *Ujak Sam i nevjesta od nafte*. // *Matica hrvatska* : Vijenac 321 (Lipanj 2006). Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/321/ujak-sam-i-nevjesta-od-nafte-7345/> (17.5.2018.).

17 Vujić, J. Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere.

18 Marek, A. *Nakladnici politološke literature u Hrvatskoj* : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2008. Str. 5.

19 Živković, D. *Elektronička knjiga*, str. 103.

20 Marek, A. *Nakladnici politološke literature u Hrvatskoj*, str. 5.

navode u ovome radu, a koji je „osnovan prema ruskom uzoru Gosizdata”.²¹ Kasnije se iz njega izdvaja današnji Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

U svojem radu *Nakladnici politološke literature u Hrvatskoj*, kada govori o nakladništvu u Hrvatskoj nakon Drugoga svjetskog rata, Marek, A. navodi:

„Uz NZH djelovalo je i više novih poduzeća, a najviše su objavljivali Naprijed i Novo pokoljenje (kasnije Mladost) te Sloga (kasnije Znanje).

Preustrojem NZH, 1950. g. nastala su zagrebačka nakladnička poduzeća Zora (Školska knjiga), Tehnička knjiga, Globus, a kao nakladnici pojavili su se još August Cesarec, Grafički zavod Hrvatske, specijalizirane kuće Informator i drugi”.²²

Veći broj ovih spomenutih nakladnika bit će spomenut i u kontekstu nakladnika konspiracijske literature u ovome radu. A. Marek ističe i nakladničku produkciju iz 50-ih godina 20. stoljeća, kada je ona iznosila 1350 naslova, s kasnim 60-im godinama istoga stoljeća, kada se nakladnička produkcija povećala na 2000 naslova godišnje.²³ To je važno istaknuti zbog rezultata pretraživanja dobivenih u ovome diplomskom radu. Naime, produkcija konspiracijske literature 1950-ih godina izrazito je mala, te se u ovom radu iz toga vremenskoga razdoblja navodi samo šest naslova, ali ni u 60-im se godinama s četiri naslova konspiracijske literature ne stječe se dojam da je došlo do porasta izdavačke produkcije uopće. To je zbog toga što konspiracijska literatura u komunističkim režimima nije bila poželjan element, a i cenzura se mogla lakše provoditi no u vremenu razvoja interneta. Osjetno povećanje produkcije konspiracijske literature događa se tek s 80-im godinama 20. stoljeća, ali tek u 21. stoljeću takva literatura uzima maha, što će biti predloženo u poglavlju o raspravi rezultata pretraživanja kataloga NSK prema određenim ključnim riječima.

Ključna je godina u novijoj povijesti hrvatskoga nakladništva 1991., kada Hrvatska stječe neovisnost. Osamostaljenjem i učlanjenjem u međunarodni sustav standardiziranog brojčanog označavanja knjiga, Hrvatska dobiva svoj ISBN broj s predznakom 953. Osnutkom Hrvatskog ureda za ISBN u ožujku 1993. godine započinje održavanje baze podataka nakladnika u Hrvatskoj, iz koje D. Živković crpi daljnje podatke:

„Statistički podaci u bazi nakladnika, koja je stvorena u Hrvatskom uredu za ISBN u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici 1993. godine, ukazuju na dubokosežne promjene u nakladništvu početkom devedesetih godina. Godine 2000. je u Hrvatskoj četiristotinjak nakladnika, ali nakladničkom su scenom dominirala veća državna poduzeća kao npr. Mladost, Školska knjiga, Znanje, Otokar Keršovani, Naprijed. U to vrijeme velika državna poduzeća zapadaju u financijske poteškoće, a osnivaju se brojna manja koja djelomično nastavljaju ostvarivati dijelove programa nekad jakih nakladničkih kuća. Tako broj nakladnika počinje naglo rasti”.²⁴

²¹ Marek, A. *Nakladnici politološke literature u Hrvatskoj*, str. 5.

²² ibidem.

²³ Živković, D. *Elektronička knjiga*, str. 167.

²⁴ ibidem.

D. Živković iznosi i konkretne brojke o nakladnicima: 1993. godine ISBN sustav u Hrvatskoj obuhvaća 353 nakladnika, a 2000. godine sustav obuhvaća čak 3182 nakladnika po načelu „nakladnik je svaka pravna ili fizička osoba koja objavi knjigu”.²⁵ Autorica ističe kako se u vrijeme pisanja njezine knjige u najveće nakladnike ubrajaju oni s pedesetak i više izdanih naslova godišnje, ali također naglašava kako se uz nakladničke kuće kojima je nakladništvo primarna djelatnosti, nakladništvom bave i one ustanove kojima to nije osnovna djelatnost, od kojih „neke imaju kontinuiranu i vrlo jaku nakladničku djelatnost, a druge pak u najboljem slučaju objave jednu knjigu godišnje. Čest je slučaj da je autor knjige i njezin nakladnik, u Hrvatskoj ih je 2000. bilo čak 583”.²⁶

Od hrvatskih nakladnika koji su u 2000. godini izdali 50-ak i više naslova D. Živković navodi Alfu (65), Algoritam (62), Egmont (56), Kršćansku sadašnjost (56), Maticu hrvatsku (47), Mozaik knjigu (89), Profil International (86) i Školsku knjigu (244).²⁷ Na istom mjestu također o veličini nakladnika u Hrvatskoj kaže:

*„U bazi nakladnika nalazili su se 1. lipnja 1998. godine podaci o 2167 nakladnika registriranih u sustavu ISBN. U tom je broju jedan nakladnik rezervirao oznake ISBN za 100.000 naslova (skupina I.), 49 nakladnika za 1.000 naslova (skupina II.), 694 za 100 naslova (skupina III.) te 1423 za 10 naslova (skupina IV.)”.*²⁸

D. Živković iznosi i svoja razmišljanja o novoj društvenoj paradigmi – informatičkom društvu, koja se itekako odražava na nakladništvo, te navodi kako se „promjene izazvane pojavom informacijsko-komunikacijske tehnologije mogu usporediti s industrijskom revolucijom”.²⁹ Da je to tako, ističe i Martinović, R. u svojem tekstu *U tijeku je digitalno „paljenje knjiga”: Teorije zavjere prve na udaru!*. koji govori o cenzuri u digitalnom dobu:

„Iako se sama definicija cenzuriranja knjige odnosi na ‘uklanjanje knjiga iz tiska ili s polica knjižnica i knjižara’, ovaj primjer može poslužiti tomu da se takve zastarjele definicije trebaju nadopuniti. Isto tako, cenzori su nekoć dolazili iz legislativnog sektora ili pak s odgovornih pozicija, kao i iz domene religija (ključne vjerske knjige proživjele su tisuće radikalnih izmjena kroz ruke raznih intelektualnih grupacija) – ovaj put dolaze od strane samih izdavača koji su stekli dovoljnu moć da mogu primjenjivati monopolističke odredbe. [...]

*No, cenzori su kroz godine doradili priču i u ‘neoliberalnom’ društvu nitko ne želi biti etiketirani ‘cenzor’ pa se zabrane prebacuju u domenu korporatizma. Tako je Amazon kao vodeći svjetski prodajni lanac knjiga odlučio zabranjivati knjige pod domenom ‘teorija zavjera’, ili u ovom slučaju specifično – ‘false flag’ teorije. ‘Operacija pod lažnom zastavom’ podrazumijeva sve vojne i paravojne napade za koje je naknadno optužena snaga koja ih u stvarnosti nije izvela, najčešće na suprotnoj strani vage ili pak željeni cilj za vojnu ekspanziju”.*³⁰

²⁵ Živković, D. Elektronička knjiga, str. 167.

²⁶ ibidem.

²⁷ ibidem, str. 172.

²⁸ ibidem, str. 103.

²⁹ ibidem.

³⁰ Martinović, R. U tijeku je digitalno „paljenje knjiga”: Teorije zavjere prve na udaru! // Dnevno.hr. 01.12.2015. Dostupno na: [Amazon Zabranjuje Domenu](#) (Siječanj 2016.).

UKRATKO O NAKLADNIŠTVU I INSTITUCIJI VLASTITE NAKLADE U POSTMATERIJALISTIČKOM DRUŠTVU

Digitalno doba uvodi čovječanstvo u jednu novu društvenu paradigmu. U svojem radu *Nevidljivo nakladništvo* autorice N. Tomašević i J. Horvat nakladništvo promišljaju u okviru novog sustava vrijednosti – postmaterijalizma, koji nastaje u umreženome društvu čije tehnologije omogućuju nove načine distribucije, potrošnje i proizvodnje kulturnih dobara, što uvjetuje razvoj kreativne ekonomije.³¹

Prema Tomašević, N. i Horvat, J. kreativna ekonomija rezultat je „pojave paralelnih kultura koje su zasnovane na diferenciranim i specifičnim ukusima (na raznolikosti potražnje) te podjele na kulturna plemena prema interesu”, što omogućuje neoliberalni kapitalizam kao dominantni sustav globaliziranoga svijeta.³² Kreativna ekonomija proizlazi iz kulturne industrije koja, osim materijalne, sadrži i nematerijalnu vrijednost. Među filmovima, glazbom, radio i TV programima, vizualnom umjetnosti, video-materijalima, dizajnom, modom, scenskom umjetnosti itd., iz kulturne industrije svoje ishodište pronašlo je i izdavaštvo, tj. knjiga kao kulturni proizvod.³³

Postmaterijalizam počiva na pojedincima koji autorice opisuju prema definiciji Rolanda Franklina Ingleharta prema kojoj postmaterijalisti sekularno-racionalne vrijednosti, toleranciju i prihvaćanje raznolikosti stavljaju ispred ekonomske dobrobiti i tradicionalnih vrijednosti te se zbog visokog standarda u kojemu žive ne bave stjecanjem materijalne sigurnosti, nego postizanjem osobnih zadovoljstava. Stoga postmaterijalizam, kao dio postindustrijskog društva, ne počiva na fizičkome radu nego na znanju, što dovodi do promjene društvenih prioriteta i novog odnosa kulture i proizvodnje.³⁴ Kako u Hrvatskoj postmaterijalizam zbog svakodnevne borbe za puko preživljavanje još nije zaživio među širom populacijom, „prostor kreativne i kulturne ekonomije pripada sektoru 'u nastajanju' te se i samo nakladništvo valja profilirati i organizirati kao dio ovog sektora”, smatraju Tomašević i Horvat.³⁵

Ove autorice nadalje ističu višestruku tranziciju u Hrvatskoj devedesetih godina 20. stoljeća – vlasničku, tehnološku te društvenu, koja nakladničku djelatnost dovodi na temelje profitabilnosti, što „strateško upravljanje knjigom kao proizvodom s posebnom namjenom dovodi u drugi plan te knjige pristižu na tržište bez jasno ciljanog profila čitatelja kojemu je namijenjena”.³⁶ Autorice

31 Tomašević, N.; Horvat, J. *Nevidljivo nakladništvo*. Zagreb : „Ljevak”, 2012. Str. 15.

32 ibidem, str. 16.

33 Tomašević, N.; Horvat, J. *Nevidljivo nakladništvo*, str. 19. i 25: „U razdoblju 2002.-2004. kreativne industrije upošljavale su "više osoba u EU negoli je iznosio ukupan broj djelatnika uposlenih u industriji automobila, kemijskoj industriji, te industriji plina i struje”.

34 Inglehart, R. F. *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Change in 42 Societies*. Princeton : Princeton University Press, 1997. te Đorđević, J. *Postkultura*. Beograd : Clio, 2009. // Tomašević, N.; Horvat, J. *Nevidljivo nakladništvo*, str. 26. i 27.

35 ibidem, str. 50.

36 Tomašević, N.; Horvat, J. *Nevidljivo nakladništvo*, str. 51- 2.

komentiraju novonastalu situaciju u kontekstu globalne kulture i sveprisutnih književnih nagrada. Slabljenje književne kritike i rast nakladništva književne su nagrade učinile sve važnijima i po pitanju vrednovanja teksta i po pitanju privlačenja medijske pažnje. Oslabljene granice između visoke i popularne kulture generiraju i populariziraju *simbolički kapital*, koji počiva na ugledu, te ga čini ključnim izvorom moći „unutar procesa društvene i kulturne reprodukcije, i njihova sve jasnijeg apostrofiranja kao *ekonomije (kulturnog) nagrađivanja* u okviru *ekonomije kulturnog prestiža*”.³⁷

Na brisanju granica između visoke i popularne kulture svoje mjesto pronalaze teorije zavjere, za što nam primjer može biti David Icke i njegova književna produkcija, za kojega u svom članku *Istine i laži teorije zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere* autor Vujić, J. navodi: „Devedesetih godina pojavljuju se djela znanstvene fantastike Davida Ickea koja su postala predmet filmova i serija poput *Dosjea X*, u kojima se iznose superkonspiracije kao globalna eksplikacija povijesti s metafizičkim dimenzijama”.³⁸

Djelima D. Ickea, dakle, Vujić, J. dodjeljuje mjesto unutar jednog književnoga žanra, a to je znanstvena fantastika, popularni SF, koji u vremenu prije postmaterijalističkoga nije svoje mjesto nalazio u visokoj kulturi. Međutim, s pojavom naširoko prisutnog kulturnog nagrađivanja, kulturna ili estetska vrijednost djela postala je podređena vrijednosti profita i stoga se sama srž visoke, ali i popularne kulture mijenja, što ističe English, J. F.: „kulturno [je] nagrađivanje podredilo kulturnu ili estetsku vrijednost djela poslovnoj vrijednosti (nakladnika), te je time doprinijelo poravnavanju razlika između "najboljih/najvažnijih" djela i onih koja su "najprodavanija/najpopularnija””.³⁹ English, J. F. navodi i Bourdieuovu rečenicu iz djela *The Rules of Art*: „Granica između eksperimentalnog djela i bestselera nikada nije bila tako zamagljena" kao što je to postala u novo doba”.⁴⁰

D. Živković u svojem radu ističe probleme suvremenog nakladnika u informacijskom društvu i navodi izjavu pisca Nicholasa Negropontea, koji je izjavio „da će tradicionalan nakladnik knjige polagano, ali sigurno nestajati”.⁴¹ Živković takvu izjavu drži opasnom, ali jednako je tako

³⁷ ibidem, str. 54-57.

³⁸ Vujić, J. *Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere*. Usp. i Martinović, R. U tijeku je digitalno „paljenje knjiga”: Teorije zavjere prve na udaru!, u kojemu autor također ističe Davida Ickea, koji je vjerojatno najpoznatiji autor konspiracijske literature u svijetu: „*Paljenje knjiga dobilo je posve novu razinu i baš je Amazon ukazao kako ga izvesti. Naime, američko tržište danas obiluje digitalnim knjigama koje su zbog Amazonove platforme postale svojevrсни 'Must Have' tamošnjih čitatelja, poput iPhonea. Otisnuti primjerci smatraju se reliktom prošlog vremena i dolazimo do krilatice 'Tko nema e-book izdanje, nije ni izdao knjigu'*. Naravno, ono što su autori poput Davida Ickea godinama navodili kao skrivenu agendu je široka mogućnost zabrane takvih materijala.”

³⁹ English, J. F. *The Economy of Prestige: prizes, awards, and the circulation of cultural value*. Cambridge : „Harvard University Press”, 2009. Citat prema: Tomašević, N. Horvat, J. Nevidljivo nakladništvo, str. 63. - 64. U Hrvatskoj je najpoznatiji primjer za brisanje, ali i obranu granica između visoke i popularne kulture bio slučaj dodjeljivanja književnog Kiklopa u kategoriji Hit godine autorici Nives Celzijus za njezinu knjigu *Gola istina*, što itekako ocrtava navod o kulturnoj ili estetskoj podređenosti književnog djela profitu, u čemu ulogu igraju i književne nagrade, a gdje svoje mjesto mogu pronaći i teorije zavjere.

⁴⁰ ibidem.

⁴¹ Živković, D. *Elektronička knjiga*, str. 105.

svjesna utjecaja digitalne revolucije na proizvodnju i raspačavanje knjige te ističe potencijalnu sudbinu knjige u mrežnom okruženju te se u tom kontekstu dotiče i fenomena vlastite naklade:

*„Mreža pruža mogućnost neformalnog načina objavljivanja i zapravo potiče autore da uz minimalni trošak objave knjigu u vlastitoj nakladi ili unajme nakladnika. Neki u tom razvoju vide nedostatke, a drugi prednosti. Prvi u tome vide opasnost da će se naglo povećati raspačavanje nekvalitetnih sadržaja, budući da je preskočena institucija urednika. No, drugi smatraju da je ova pojava bila uvijek prisutna u nakladništvu i da takve knjige teže dolaze do čitatelja, upravo zato jer uglavnom ne koriste knjižarsku mrežu. No, sama mogućnost da se knjiga objavi u vlastitoj nakladi bez prethodne redakcije smatra se u neku ruku elementom demokracije bez obzira na kvalitetu sadržaja, a to može pridonijeti i kulturnoj raznolikosti”.*⁴²

Institucija vlastite naklade za ovaj je rad vrlo važna jer mnogi naslovi obuhvaćeni predmetnom odrednicom „teorije zavjere” upravo su izdani na taj način, od kojih posebno možemo istaknuti veći broj knjiga Mladena Lojkića.

Živković, D. u svojem radu vlastitu nakladu opisuje u poglavlju *Knjiga*, donoseći njezinu definiciju pod natuknicom „pisac-nakladnik” te iznosi:⁴³

„Pisac-nakladnik je autor ili neki individualni suradnik koji je ujedno i nakladnik publikacije. On zapravo ni na koga ne prenosi svoje pravo objavljivanja i stavljanja u promet svojeg djela. Taj izraz kao prijevod engleskog izraza „author-publisher” navodi Thompson, dok Verona ne navodi imenicu kojom bi se označio takav nakladnik, ali opisuje takav oblik nakladništva. Na knjigama se najčešće javljaju izrazi „vlastita naklada” ili „vlastito izdanje”.

⁴² ibidem, str. 110

⁴³ ibidem, str. 22-23.

UKRATKO O TEORIJI TEORIJE ZAVJERA

Teorijama zavjere u hrvatskoj akademskoj zajednici prvenstveno se bavi diplomirani psiholog Nebojša Blanuša, profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, čija je doktorska disertacija *Teorija zavjere i hrvatska politička zbilja 1980.-2007.* jedan od temeljnih tekstova teorijskog aspekta ovoga rada. Za razliku od J. Vujića, koji teorije zavjera u knjigama D. Icke smješta unutar književnog korpusa – žanra znanstvene fantastike, u jednome intervjuu za *Deutsche Welle* Blanuša, N. pojašnjava ideju o teorijama zavjere kao pejorativnom pojmu, što potkrepljuje ideju autorice ovoga rada, ali i već iznesene stavove R. Martinovića i J. Vujića:

*„Prema popularnom mišljenju one [teorije zavjera] funkcioniraju kao svojevrsne etikete. Pod time se podrazumijeva, a tako to i mediji prikazuju, da je riječ o a priori netočnom mišljenju, nečemu što je neprovereno, u najmanju ruku luckasto, ako već ne i patološko. To ima i političke posljedice. Sve one koji tako razmišljaju i tako govore o politici ili nekom drugom fenomenu svrstava se u ljude kojima ne treba vjerovati. Isključuje ih iz zajednice ozbiljnih ljudi. Ako želite nekoga uvrijediti, recite mu da je teoretičar zavjere”.*⁴⁴

N. Blanuša u svojem radu navodi definiciju teorija zavjere iz dekonstrukcijskog rječnika nazvanog *A Derrida Dictionary*, autora Lucy, N., u kojemu stoji kako teorija zavjere "ne pripada ontološkom poretku razlikovanja između zbiljskog i prividnog, postojanja i nepostojanja" te toj definiciji dodaje: „Vjerovali ili ne u ispravnost teorija zavjera, gotovo svi vjeruju u mogućnost postojanja zavjera posljedica čega je to da svaka teorija zavjera na neki način utječe ne samo na one koji joj se priklanjaju nego i na one koji u nju ne vjeruju”.⁴⁵ Iz toga zaključka proizlazi neupitnost egzistiranja teorija zavjere kao koncepta. O tome govori i Dijanović, D. u svojem osvrtu na knjigu *Otkrivena tajna masona* čileanskog kardinala Josea Mariae Caróa y Rodriguesa, koju je izdala Naklada Benedikta:

*„Osnovu današnjeg sustava medijske propagande – koja je ljude cijepila protiv uopće pomisli da bi zavjera mogla postojati - davne je 1925. formulirao američki stručnjak za javne odnose Edward Bernays u knjizi «Propaganda» kad je zapisao da je moguće «ustrojati ljudske umove na način na koji vojska ustrojava jedinice». Umovi većine ljudi medijski su ustrojeni tako da odbijaju samu pomisao da zavjera postoji. Međutim, zavjera je ne samo životna realnost, nego i (kazneno)pravni pojam. Ratovi, ubojstva, pljačke, razbojništva... sve su to zavjere. Dakle, zavjera nesumnjivo postoji u stvarnome životu, a predmet spora može biti jedino to postoji li globalna zavjera”.*⁴⁶

44 Bogdanić, S. Hrvatski političari teorijama zavjere mobiliziraju javnost. // Deutsche Welle. 29.2.2016. Dostupno na: <http://www.dw.com/hr/hrvatski-politi%C4%8Ddari-teorijama-zavjere-mobiliziraju-javnost/a-19080602> (17.5.2018.).

45 Blanuša, N. Uloga teorija zavjere u konstrukciji političke zbilje u Hrvatskoj. Zagreb : Plejada, 2011. Str. 12.

46 Dijanović, D. Zanimljiva knjiga o onima koji drmaju svjetskom politikom. // Portal Hrvatskog kulturnog vijeća. (9.5.2011.) Dostupno na: <http://www.hkv.hr/kultura/osvrti-kultura/8318-zanimljiva-knjiga-o-onima-koji-drmaju-svjetskom-politikom.html> 09.08.2018. U nastavku teksta Dijanović, D. iznosi: „A da ona [globalna zavjera] itekako postoji dokazuje ova vrlo vrijedna knjiga, čija je posebna vrijednost u tome što je masonsku zavjeru raskrinkala služeći se gotovo isključivo masonskom literaturom”.

Blanuša, N. u svom radu ističe kako je za teorije zavjera karakterističan „rascjep između propagiranog (službenog, formalnog itd.) i „stvarnog” funkcioniranja svijeta” pri čemu „status opsjene postaje javni diskurs, te se uzima kao početno stajalište da 'stvari nisu takvima kakvima se čine’”.⁴⁷

Ono što je za ovaj rad vrlo važno jest činjenica da N. Blanuša u svojem radu teoriju zavjere naziva pripoviješću „ultimativnog i dramatičnog tona”, čime teorije zavjere dovodi u vezu s književnošću, a tom linijom ovaj je rad dovodi i u vezu s nakladništvom.⁴⁸

U ovom će se radu nastojati selektivno prikazati produkcija literature koja u knjižničnim katalozima nosi predmetnu oznaku „teorije zavjere”, ali će se odrednice proširiti i na neke druge predmete koji se mogu povezati s različitim konspirološkim modelima. Analiza će najprije obuhvatiti samu građu označenu predmetnicom „teorije zavjere” u katalogu Nacionalne i Sveučilišne knjižnice u Zagrebu, a zatim i ostala konspiracijska područja koja će biti izdvojena na temelju konspiroloških modela koji će biti detaljnije opisani u idućem poglavlju.

⁴⁷ Blanuša, N. Uloga teorija zavjere u konstrukciji političke zbilje u Hrvatskoj, str. 13.

⁴⁸ ibidem, str. 18.

ISTRAŽIVANJE KONSPIRACIJSKE LITERATURE OBJAVLJENE OD 1918. DO 2017. GODINE U HRVATSKOJ

Teorija zavjere temeljni je pojam koji istražuje ovaj rad, no konspirologija obuhvaća izrazito opširno područje koje nije lako sistematizirati i analizirati. Sama odrednica „teorije zavjere”, kao i predmet „tajna društva” odviše su skućeni za dobivanje svih relevantnih konspiracijskih naslova. Stoga će pretraživanje biti prošireno na predmete kao što su „iluminati”, „masoni” i sl., pa je nužno i posegnuti za dodatnim teorijskim izvorima koji problematiziraju teorije zavjere kako bismo proširili spektar pojmova koje možemo pretraživati u potrazi za relevantnim rezultatima.

Prvi od izvora bit će knjiga skupine autora *Enciklopedija urota*, koju je uredio T. Burnett (pseudonim) i čije je hrvatsko izdanje objavila Naklada Jesenski i Turk 2010. godine, a drugi teorijski izvor bit će knjiga A. Dugina *Konspirologija* u izdanju Zadruga Eneagram iz 2013. godine.⁴⁹

Konspirološki modeli bili bi one teme na koje bismo mogli svesti glavne skupine teorije zavjera. *Enciklopedija urota* zavjere razvrstava u sljedeće skupine: Al-Qaeda, atentati i ubojstva, dezinformiranje, globalne zavjere, špijunaža, ključne figure, medicinske zavjere, vojne urote, vjerske zavjere, kraljevske zavjere, tajna društva, NLO-i.⁵⁰ Neke od ovih skupina iz *Enciklopedije urota* bit će osnova za pretraživanje i analizu knjižničnih kataloga prema ključnim pojmovima, a pridružiti će im se i neki predmeti temeljeni na modelima A. Dugina.

Aleksandar Geljevič Dugin, ruski politolog i profesor sociologije na *Moskovskom državnom sveučilištu Lomonosov*, jedan je od svjetskih autora prevedenih na hrvatskih jezik koji pišu o teoriji teorija zavjere. Prema A. Duginu, osnovu konspirologije čini ideja nekakve "globalne zavjere", postojanja „tajnog društva” čiji članovi nastoje pokoriti svijet i stvoriti posve nov poredak [...] potpuno suprotan poretku koji je postojao "jučer", to jest, potpuno suprotan „prirodnom” poretku.”⁵¹ A. Dugin u svojem radu navodi sljedeće, kako ih on naziva, konspirološke varijante: masonska zavjera, židovska zavjera, zavjera bankara, zavjera siromašnih i boljševička zavjera, mondijalistička zavjera i zavjera sekti.

A. Dugin svaku od konspiroloških varijanti detaljnije opisuje, pa tako u poglavlju *Prijetnja Novog svjetskog poretka* opisuje i tzv. mondijalističke zavjere, pri čemu navodi:⁵²

„Antimondijalistički konspiratolozi posebnu pozornost pridaju polutajnim organizacijama, poput Trilateralne komisije i Bilderberškog kluba, te javnim organizacijama poput Rimskog kluba, UNESCO-a i Amnesty Internationala. Prema ovoj konspirološkoj verziji, mondijalistički pokret

49 *Enciklopedija urota* / Burnett, T. ur. Zagreb : „Jesenski i Turk” : EPH Medija, 2010. Usp. pregled knjige na: *Enciklopedija urota: Enciklopedija teorija zavjere. // Moderna vremena*. [S. a.]. Dostupno na: <https://www.mvinfo.hr/knjiga/6603/enciklopedija-urota-enciklopedija-teorija-zavjere> (03.05.2018.).

Dugin, A. *Konspirologija*. Zagreb : Eneagram, 2013.

50 Burnett, T. *Enciklopedija urota*, str. 465.-469.

51 Dugin, A. *Konspirologija*, str. 21.- 22.

52 *ibidem*, str. 46

*nastoji u svim zemljama svijeta nametnuti isti socijalno-politički obrazac društvenoga uređenja, koji će biti kopija američkog modela i u kojemu ću sve nacionalne, teritorijalne i kulturne osobitosti država i nacije biti ukinute, kako je to u američkim državama povijesno bilo ostvareno”.*⁵³

Prema konspirološkim modelima A. Dugina kao i prema konspirološkim varijantama iznesenim u *Enciklopediji urota* bit će odabrana skupina dodatnih predmetnih odrednica koje će se u katalogu pretraživati, a to su abecednim redom: dezinformiranje, globalne zavjere -> novi svjetski poredak, iluminati, masoni, NLO-i, špijunaža i tajna društva.⁵⁴

A. Dugin u kontekstu konspiroloških modela također se dotiče i kulturne industrije. Kulturna industrija je polje koje je izrazito povezano s područjem nakladništva i bibliotekarstva, kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj. Osim što ju spominju Tomašević, N. i Horvat, J. u svojoj knjizi *Nevidljivo nakladništvo* iz 2012., o njoj govori i D. Živković u svojem radu *Elektronička knjiga*:

„U informacijskom društvu zanimljiva je i koncepcija kulture. Javlja se pojam kulturne industrije, koja se u širem smislu definira kao niz organizacija, čiji je sustav sredstava orijentiran na proizvodnju i prodaju glazbe, filma, radio-televizijskih programa, knjiga, časopisa i novina, novih medija i oglašavanje. Kulturne industrije obuhvaćaju cijeli lanac proizvodnje od izvorne proizvodnje do raspačavanja i razmjene. U elektroničkom okruženju one obično digitaliziraju proizvodnju, dok je raspačavanje djelomično tradicionalno, a djelomično digitalizirano. Kod većine njih proizvodnja i raspačavanje digitalnih sadržaja nadopunjuje tradicionalne aktivnosti. Kulturne industrije trebaju uzeti u obzir globalizaciju tržišta, što podrazumijeva da tržište više neće biti primarno nacionalnog karaktera. Time će se pojaviti novi oblici konkurencije, ali i nove mogućnosti. Očekuje se da će se kulturne industrije prilagoditi konvergenciji struka i umrežavanjem razviti nove oblike suradnje. U tome se kontekstu proširuje i pojam kulturne ustanove. [...]

*Kulturne industrije i ustanove trebaju uz potporu države omogućiti konverziju tj. izlaz iz tradicionalnih okvira kulture. Konverzija uključuje spajanje telekomunikacija, audio-vizualne industrije i nakladništva, koji sve češće pružaju slične usluge s različitih pozicija[...].”*⁵⁵

O kulturnoj industriji govore i teoretičari teorije zavjere, pa tako Blanuša, N. ističe kako se kulturna industrija u javnom diskursu često povezuje s teorijama zavjere te kako ona odražava bliskost kritike ideološkog sistema i teorija zavjere:

*„Bliskost, zamjenjivost i udruženost kritike ideološkog sistema i teorije zavjere također su izražene u poznatom konceptu kritičke teorije – kulturnoj industriji. Ona se čini kao prototip globalne teorije zavjere u kojoj anonimne mehanizme tržišta, obrazovanja, jezika itd. i medije u industriji zabave promišljeno koristi maglovito prikazana elita [...] Riječ je o masovnoj obmani u kojoj su sredstva namijenjena prosvjeđivanju iskorištena za umrtvljenje kreativnih potencijala i duhovno prepariranje većine ljudi. Kulturna industrija ljude lišava otpora i odvikava od mišljenja te proizvodi amorfnu i podatnu masu otuđenih konformista”.*⁵⁶

53 Antimondijalistički autori koje Dugin, A. spominje u svojoj knjizi *Konspirologija* su: Yan Moncomble, Henry Coston, Jacques Bordiot, Jacques Ploncard d'Assac, Pierre Fontaine, Pierre de Villemarest, Pierre Virion...

54 Prema modelu A. Dugina, koji koristi u svojoj knjizi *Konspirologija*, umjesto predmeta „globalne zavjere” pretraživat će se pojam „novi svjetski poredak”.

55 Tomašević, N.; Horvat, J. *Nevidljivo nakladništvo*, str. 104.

56 Blanuša, N. *Uloga teorija zavjere u konstrukciji političke zbilje u Hrvatskoj*, str. 29.

Iako bi se pretraživanju mogao dodati predmet *ideologija* zbog posebne kategoriju koju navodi A. Dugin tzv. „ideologija Walta Disneya”, a koja je srodna kulturnoj industriji koju spominje N. Blanuša, zbog velike širine toga pojma i velikog broja sveukupnih rezultata, od kojeg mnogi nisu za ovaj rad relevantni, taj pojam neće biti pretraživan, no izdvojit ćemo tekst Dugin, A. koji se na nju odnosi, a u kojemu on pojašnjava:

„Karakteristično je da je Disney bio jedan od najistaknutijih predstavnika američkog masonstva, što će biti dostatan razlog njegova uključivanja u sferu posebne pozornosti tradicionalnih konspirologa. No, u području kulture mondijalistička ideologija Walta Disneya definira se kao usađivanje u masovnu svijest "umjetne bezbrižnosti" (...) prednosti zabave nad intelektualizmom, konformističke apolitičnosti, sitnih ljudskih oportunitetima u biznisu, te općenito nekakvog privida života koji se odvija po zakonima vizualnog iluzionizma crtanih filmova”.⁵⁷

Iz komentara A. Dugina, vidljive su dodirne točke definicije postmaterijalista, koju navode N. Tomašević i J. Horvat te kulturne industrije, odnosno mondijalističke ideologije prema A. Duginu koju dočarava cjelokupan rad Walta Disneya.

Kako bi se opisalo i analiziralo nakladništvo konspiracijske literature u Hrvatskoj, navedene će se pojmove pretraživati u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Od ukupno dobivenih rezultata kao relevantna će biti analizirana građa koja je prema vrsti tiskana knjiga ili brošura izdana u Hrvatskoj ili na hrvatskom jeziku. Literatura izdana na drugim medijima (elektronička građa i sl.), kao i članci te tiskane knjige izdane u inozemstvu, neće biti analizirani. Također će iz analize biti izostavljeni naslovi koji su beletristika raznih vrsta (romani, novele, poezija itd.), različiti književni rodovi (kazališni ili filmski scenariji i sl.) te ostala fikcija (stripovi, animirani filmovi i sl.).

⁵⁷ Dugin, A. Konspirologija, str. 49.

REZULTATI PRETRAŽIVANJA KATALOGA NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU

Pretraživanjem predmetne odrednice „zavjer?“ u Skupnom katalogu na mrežnim stranicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, pri čemu se upitnik na kraju pojma koristi kako bi pretraživanje obuhvatilo „sve kombinacije koje obuhvaćaju zamjenu jednog slova u riječi“, dobiveno je sveukupno 127 rezultata.⁵⁸ Od toga teorije zavjere kao prva predmetna odrednica obuhvaćaju 17 relevantnih rezultata, a ostali rezultati obuhvaćaju više različitih predmetnih područja, od kojih su kao preporučene teme navedeni:

• Teorije zavjere – 19	Masonstvo – 2	Iluminati – 1
• Tajna društva – 6	Međunarodni odnosi – 2	Književne teme i motivi – 1
• Povijest – 4	Odnosi – 2	Kulturna povijest – 1
• Katolička crkva – 3	Atentat – 1	Lakovjernost – 1
• Globalizacija – 2	Društveni običaji – 1	Likovne umjetnosti – 1
• Imperijalizam – 2	Državna politika – 1	Moderna umjetnost – 1
• Imperijalna politika – 2	Elektronički nadzor – 1	Politika i vlast – 1
• Kanonizacija – 2	Filozofsko gledište – 1	Politička povijest – 1
• Kršćanstvo – 2	Holokaust – 1	Pravo na privatnost – 1
• Religija i znanost – 1	Religijski aspekti – 1	Sveti gral – 1

Skupni katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog katoličkog sveučilišta i knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske

Jezik ▼

zavjer? Sva polja Pretraži Složno pretraživanje

Pretraživanje: zavjer?

Preporučene teme... za Vaše pretraživanje.

Teorije zavjere 19	Tajna društva 6	Povijest 4
Katolička crkva 3	Globalizacija 2	Imperijalizam 2
Imperijalna politika 2	Kanonizacija 2	Kršćanstvo 2
Masonstvo 2	Međunarodni odnosi 2	Odnosi 2
Atentat 1	Društveni život i običaji 1	Državna politika 1
Elektronički nadzor 1	Filozofsko gledište 1	Holokaust (1939.-1945.) 1
Iluminati 1	Književne teme i motivi 1	Kulturna povijest 1
Lakovjernost 1	Likovne umjetnosti 1	Moderna umjetnost 1
Politika i vlast 1	Politička povijest 1	Pravo na privatnost 1
Religija i znanost 1	Religijski aspekti 1	Sveti Graal 1

prikaži manje ...

Možda želite pretražiti i:
zavjer? » zavjera?, zavjere?, zavjeri?

Prikazuje se 1 - 20 od 127 za pretraživanje: 'zavjer?'.
Upit obrađen za: 0.24s

Sortiranje Relevatnost ▼
Popis Grid

1

Nevidljiva ruka : povijest zavjere
Autor: Epperson, A. Ralph
Impresum 2002

Ograniči pretraživanje

Baza	
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu	112
Filozofski fakultet u Zagrebu	25
Pravni fakultet	14
Filozofski fakultet Družbe Isusove - knjižnica Juraj Hrabrdelić	10
Hrvatski institut za povijest	3
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar	3
prikaži više ...	

Vrsta građe

Knjiga	78
Članak	17

Ilustracija 2: Snimka zaslona rezultata pretraživanja pojma zavjer? u Skupnom katalogu.

⁵⁸ Skupni katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog katoličkog sveučilišta i knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske : Pomoć za pretraživanje. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://nsk.hr> (2.5.2018.).

Iz navedenih popisa proizlazi da je pretraživanjem pojma „zavjer?“ od sveukupno 127 rezultata dobiveno 17 relevantnih rezultata pod temom „teorije zavjere“ (tiskana knjiga izdana u Hrvatskoj nakon 1918. godine, publicistika) te još 34 relevantna naslova – tiskanih knjiga u Hrvatskoj anotiranih nekim drugim ovdje navedenim konspiracijskim temama.

Ostalih relevantnih rezultata istraživanja kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dobivenih pretraživanjem ključnih riječi koje su navedene u prethodnom poglavlju – teorije zavjere, dezinformiranje, iluminati, masoni, NLO-i, novi svjetski poredak, špijuniranje i tajna društva bilo je 230 od 913 sveukupno. Pri tome je u nekim slučajevima više istih rezultata dobiveno pretraživanjem više različitih pojmova. Tako je npr. ista knjiga Epperson, R. *Novi svjetski poredak*, koja je izašla u izdanju nakladničke kuće Sion u dva navrata, 1997. i 2003. godine, kao rezultat dobivena pretraživanjem pojmova „zavjer?“, „novi svjetski poredak“ te „tajna društva“. Takvih rezultata bilo je ukupno 27.

Potrebno je napomenuti kako je istraživanje za potrebe ovoga rada započelo pretraživanjem Skupnog kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog katoličkog sveučilišta i knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske (dalje: Skupni katalog), no kako je unutar nekoliko dana potpisan novi sporazum o razvoju Hrvatskog nacionalnog skupnog kataloga, zbog nedostupnosti kataloga na mreži okrenula sam se pretraživanju Kataloga NSK.⁵⁹ Osim pojma „zavjer?“, svi ostali pojmovi pretraživani su u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

⁵⁹ U NSK svečano potpisan Sporazum o suradnji na razvoju i održavanju Hrvatskog nacionalnog skupnog kataloga. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. 28.05.2018. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/u-nsk-svecano-potpisan-sporazum-o-suradnji-na-razvoju-i-odrzavanju-hrvatskog-nacionalnog-skupnog-kataloga/> (29.05.2018.)

O NAKLADNICIMA KONSPIRACIJSKE LITERATURE U HRVATSKOJ: ANALIZA REZULTATA

Na temelju rezultata istraživanja te dobivenih konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija, u ovom je poglavlju stvoren popis nakladnika konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija izdanih u Hrvatskoj, što je bio i cilj ovoga rada.

Do ovih rezultata došlo se analizom 230 relevantnih naslova prema ključnim riječima od kojih je dobiven: 1 relevantni naslov [od 7 rezultata sveukupno] pretragom ključne riječi *dezinformacije*, 3 relevantna naslova [od 18 sveukupno] pretragom ključne riječi *iluminat?*, 83 relevantna naslova [od 416 sveukupno] pretragom predmeta *mason?*, 19 relevantnih naslova [od 39 sveukupno] pretragom pojma *NLO*, 15 relevantnih naslova [od 55 sveukupno] pretragom predmeta *novi svjetski poredak*, 32 relevantna naslova [od 191 sveukupno] pretragom pojma *špijun?* te 26 relevantnih naslova [od 60 sveukupno] pretraživanjem pojma *tajna društva*.

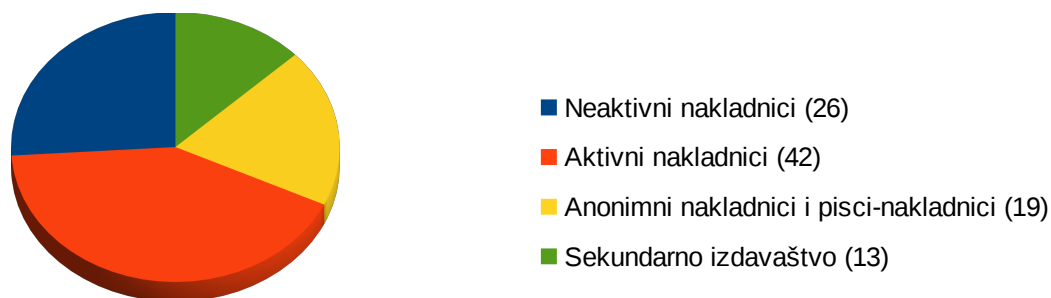

Grafikon 1: Omjer naslova konspiracijske literature u Katalogu NSK prema ključnim riječima.

Pregledavanjem 230 relevantnih naslova utvrđeno je 90 nakladnika konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija (ako ne uzimamo u obzir nepoznate nakladnike). Za njih su prikupljeni podatci o sjedištu, ISBN-u te njihovoj mrežnoj stranici (ili u slučaju kada nakladnici nemaju mrežnu stranicu, korištene su poveznice na službeni profil nakladnika na društvenim mrežama ili na relevantan tekst o nakladniku sa izvora kao što su mrežne enciklopedije ili baze podataka na kojima određeni nakladnici objavljuju svoje naslove, npr. Hrčak i sl.).

Princip po kojemu su navedeni i opisani pojedini nakladnici može se objasniti na temelju prikazanoga grafikona u nastavku, koji upućuje na četiri kategorije djelatnosti ovdje navedenih relevantnih izdavača konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija. Pri tome su najprije bili navedeni podatci o nakladnicima koji više nisu djelatni (26), zatim su bili navedeni nakladnici koji još uvijek objavljuju (42), a potom nepoznati nakladnici i pisci-nakladnici koji

izdaju u okviru institucije vlastite naklade (19) te nakladnici kojima izdavaštvo nije primarna djelatnost (13).

Grafikon 2: Nakladnici konspirološke, konspiracijske i ostale srodne literature prema tipu djelatnosti.

Unutar svakog od četiri tipa djelatnosti nakladnika konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija posebno su izdvojeni i ukratko opisani oni nakladnici čija je specijalizacija bliska temama teorija zavjere te nakladnici koji su pri pretraživanju spomenutih ključnih pojmova rezultirali s barem četiri različita naslova konspiracijske literature izdane u Hrvatskoj.

Pri opisivanju posebno izdvojenih relevantnih nakladnika fokus je bio na dobivanju odgovora na pitanja postoji li usmjerenost pojedinog nakladnika prema određenom smjeru konspirologije te kakav je omjer izdanih domaćih i prijevodnih naslova konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija. Pri tome se više pažnje pridavalo radu manjih i neaktivnih nakladnika, zato što većim nakladnicima sam broj novih izdanja omogućava promidžbu i osigurava vidljivost u javnom prostoru putem internetskih portala, društvenih mreža, književnih nagrada, predstavljanja knjiga i sl., što omogućava njihovu lakšu dostupnost i u knjižnicama. Pa promotrimo stoga поближе rezultate analize.

U prvom redu navedeni su, kako je već rečeno, nakladnici koji više nisu aktivni. Od 26 nakladnika koji danas više ne djeluju (Algoritam d.o.o. poduzeće za informatiku i promet roba; CIP – Centar za informacije i publicitet; Cipetić; Croatiaprojekt d.o.o. -> Croatiaknjiga d.o.o.; Društvo novinara NRH (-> Hrvatsko novinarsko društvo); Državni izvještajni i promidžbeni ured; Fabula nova d.o.o. za izdavaštvo, grafičke usluge i prevoditeljstvo; Globus nakladni zavod d.o.o.; Hermes izdavaštvo d.o.o.; Hrvatska knjižara; HKA Domagoj; Iberia -> Ex Ajaka; IPD d.o.o.; Izdavački centar Rijeka; Iros : Panorama; JAZU – Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (-> HAZU), Kultura Zagreb -> Izdavačko-knjižarsko poduzeće Naprijed; Laus nakladničko poduzeće s p.o.; Knjigotisak -> Marjan tisak -> Marjan knjiga; NIP - Novinarsko izdavačko poduzeće -> Stvarnost; Orbis d.o.o. izdavačko i trgovačko poduzeće; Profil International -> Profil multimedija; Prometej d.o.o., Riječki list (-> Novi list d.d.); Vjesnik [Informativno revijalna izdanja] i [Publicistička

izdanja Studija]; Zagrebačka privredna štamparija) detaljnije su opisana četiri nakladnika: Centar za informacije i publicitet, Croatiaprojekt, kasnije preimenovan u Croatiaknjiga, Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj te splitska Iberia. Iako među tim nakladnicima i Vjesnik ima četiri naslova, ta kuća nije detaljnije obrađivana, kao niti jedan drugi primarno novinski nakladnik, kao što je to Styria, u čijem su vlasništvu Večernji list i 24 sata, čija su izdanja također nalaze među relevantnim rezultatima. Razlog tome prvenstveno je to što su dva Vjesnikova izdanja izašla pod okriljem tjednika Studio, a dva pod nizom Informativno-revijalnih izdanja, a tek onda to što se radi o novinskim nakladnicima.

Centar za informacije i publicitet i Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj izdvojeni su i pobliže opisani jer imaju četiri ili više relevantna naslova konspirološke, konspiracijske i ostale relevantne srodne literature, a Croatiaprojekt i Iberia izdvojeni su zbog toga što je njihova izdavačka politika općenito bliska temama teorija zavjere.

Nakon toga navedeni su trenutno aktivni nakladnici: 24sata d.o.o.; AGM; Alfa d.d.; CID-Nova; Crkva u svijetu; Croatica Christiana periodica (izdavač) -> Kršćanska sadašnjost; Detecta d.o.o.; Edicije Božičević; Esdea d.o.o.; Eneagram; Golden marketing - Tehnička knjiga d.o.o.; Lumen izdavaštvo d.o.o.; Matica hrvatska – Ogranak Imotski; Matica hrvatska – Ogranak Novalja, Matica hrvatska – ogranak Split; MISL -> Hlad i sinovi d.o.o.; Mozaik knjiga d.o.o.; Naklada Benedikta d.o.o.; Naklada Bošković; Naklada E. Čić -> Naklada Emil Čić j.d.o.o.; Naklada Jesenski i Turk; Naklada Ljevak; Naklada Zoro; Nakladni zavod Matice hrvatske; Nova knjiga Rast d.o.o.; Planetopija; Plejada d.o.o.; Politička kultura; Profil knjiga; Rafinerija ideja; Sion; Stari grad d.o.o.; SysPrint d.o.o.; Školska knjiga; Teledisk d.o.o.; TIM press; V.B.Z. d.o.o.; V.D.T. : Vedis; Večernjakova knjiga, Verbum; Zadruga štampa d.d.; Zagrebačka naklada d.o.o.

Od 42 aktivna nakladnika zbog broja i važnosti izdanih konspiroloških, konspiracijskih i ostalih relevantnih stručnih naslova pobliže je opisano izdavaštvo sedam nakladničkih kuća: AGM, Mozaik knjiga, Naklada Ljevak, Stari grad, Teledisk, Verbum i Zagrebačka naklada. Osim toga su, zbog izdavačke politike koja je bliska područjima teorija zavjera ili zbog postojanja konspiracijske biblioteke u okviru nakladničke kuće, pobliže opisana još 3 nakladnika: Detecta, Naklada E. Čić i Zadruga Eneagram. Tako je sveukupno opisano deset aktivnih nakladnika.

Pisci-nakladnici koji izdaju u okviru vlastite naklade nisu posebno opisivani, iako je zbog velikog broja izdanih konspiracijskih naslova potrebno istaknuti jedno ime među njima, a to je Mladen Lojkić. Nakladnici kojima izdavaštvo nije primarna djelatnost također nisu detaljnije opisani.

Nakladnici koji više ne djeluju

Centar za informacije i publicitet

O ovoj nakladničkoj kući danas nije lako naći ikakve informacije, iako je ona jedan od nakladnika s najvećim brojem konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija, njih 11, od kojih su neki izdavani u više navrata. Najbolji pregled njezina nekadašnjega rada možemo pronaći na stranicama Open Library, otvorenog knjižničnog kataloga koji ima za cilj napraviti svojevrsnu mrežnu stranicu svake knjige koja je ikada izdana u svijetu.⁶⁰

Iz naslova izdanih u ovoj nakladničkoj kući jasno je vidljivo kako je ona bila najaktivnija u razdoblju socijalizma i da je u fokusu imala političke i povijesne teme, kako je bila u sprezi s političkom garniturom onoga vremena te je imala utilitarističku svrhu, čak bi se moglo reći i propagandnu, što je u razdoblju komunizma i socijalizma imalo pozitivne konotacije.⁶¹ Ali ono što je za ovaj rad najvažnije jest nakladnička cjelina ovog izdavača pod imenom Anatomija zavjere. To je jedna od najstarijih nakladničkih cjelina u Hrvatskoj koja u svojem imenu nosi pojam zavjere.

S obzirom na autore i naslove izdane u ovoj nakladničkoj kući, očigledno je kako ovaj nakladnik kao primarno interesno područje ima špijunažu, odnosno, obavještajnu službu. U tom smislu, ali prvenstveno po pitanju utilitarističke socijalističke svrhe izdanja ovoga nakladnika, moglo bi se zaključiti da je njegovo konspirološko usmjerenje negdje između područja mondijalističkih zavjera i zavjera siromašnih prema Duginovoj klasifikaciji, jer je mondijalistička zavjera novog svjetskog poretka prema njemu varijanta utopijskog socijalizma, a mondijalističke strukture smatra povezane i s boljševizmom.⁶²

Uzmemo li u obzir da u vrijeme izlaženja ovih izdanja Republika Hrvatska nije postojala kao samostalna država, možemo reći da je ova nakladnička kuća primarno objavljivala naslove domaćih autora s područja bivše Jugoslavije, a to su: Doder, M. s publikacijom *Jugoslavenska neprijateljska emigracija*, 1989.; Hasani, S. *Kosovo*, 1986.; Ličina, Đ. *Špijuni su prešli granicu*, 1990., 1986., 1983., 1978., 1976.; Nikolić, M. *Informbiro*, 1989.; Rebić, Đ. *Špijuni na tekućoj vrpci*, 1990., Rebić, Đ. *Žene špijuni*, 1984.; Rebić, Đ. *Špijuni, diverzanti, teroristi : ostaci kontrarevolucije u Jugoslaviji*, 1987.; Stanković, D. J. *Anatomija procesa Milovanu Đilasu*, 1989.

Od autora prijevodne literature ističe se Antony Cave Brown s knjigom *Slom generalske zavjere* i David Khan, američki povjesničar i novinar, koji je napisao *Hitlerove špijune* te monumentalno djelo iz područja kriptologije, *The Codebreakers*, kod nas prevedeno pod naslovom *Šifranti protiv špijuna*.⁶³

⁶⁰ Open library: Centar za informacije i publicitet. // Internet archive. [S. a.] Dostupno na: https://openlibrary.org/publishers/Centar_za_informacije_i_publicitet (22.09.2018).

⁶¹ Kolanović, M. Hrvatski roman i popularna kultura od socijalizma do tranzicije. // Bilješke s predavanja. Akad. god. 2011./2012.

⁶² Dugin, A. *Kospirologija*, str. 47.

⁶³ Na njegovim stranicama spominje se i prijevod njegovih radova na srpsko-hrvatski jezik. Waybach Machine: David Kahn Official Website. Biography. 03.02.2010. // Internet Archive. Dostupno na:

Croatiaprojekt d.o.o. -> Croatiaknjiga d.o.o.

Ako u katalogu Knjižnica grada Zagreba zavirimo u izdanja ovoga nakladnika, vidjet ćemo među njima naslove koji pripadaju domeni teorija zavjere, pogotovo one koje bi A. Dugin nazvao „židovskom zavjerom” te naslove povezane s ekstremno desnom ideologijom.⁶⁴ Tako je, na primjer, u sklopu ove nakladničke kuće izdana knjiga ustaškog poglavnika Ante Pavelića.

Kada govori o židovskoj zavjeri A. Dugin u prvom redu analizira masonsku zavjeru, a njoj nasuprot stavlja židovsku, koju opisuje kroz njihovu razliku, ističući kako antimasonstvo označava religioznu doktrinu, dok je antijudaizam „često posve nezavisan od svake teologije i temelji se na čisto rasnim i etničkim argumentima”.⁶⁵ On zatim nastavlja: „Etnička judeofobija [...] svoje neprijateljstvo prema židovstvu zasniva na tvrdnji da su socijalne i kulturne okolnosti dovele židovski narod u dijaspori do svojevrsne degeneracije u patološku, socijalno (a ponekad i biološki) bolesnu zajednicu [...] zato je ta zajednica organizirala "zavjeru" kako bi potajno rastočila "zdrave etnose" te da bi nametnula svijetu diktat svoje "nacionalne i ekonomske patologije”.⁶⁶ Zanimljivo je kako A. Dugin ističe paralele judeofobije i antikršćanskih motiva: „Stvaraju se nove teorije o židovskoj srži samoga kršćanstva. Pojavljuje se prilično rasprostranjena jednadžba: *kršćanstvo = mina koju su podmetnuli Židovi radi uništenja arijskih naroda*. U prvoj polovini 20. stoljeća upravo ta izrazito etnička, biološka i izvanreligijska varijanta bit će prihvaćena kao osnova teorije nacionalsocijalizma i djelomice talijanskoga fašizma”.⁶⁷

I N. Blanuša spominje židovsku zavjeru kada objašnjava tumačenje urotničke teorije društva koja sadrži malo istine, ali koja, prema Popper, K., objašnjava stvarna zbivanja samo onda kada teoretičari zavjera dođu na vlast, za što uzima za primjer Hitlera „koji je nakon dolaska na vlast – u skladu sa svojim vjerovanjem u zavjeru sionskih mudraca – pokušao istu "pobijediti" vlastitom protuzavjerom.”⁶⁸

U ovom se radu kao rezultat pretraživanja spominje upravo navedena zavjera sionskih mudraca, odnosno, izdanje knjige *Protokoli sionskih mudraca* pod okriljem nakladničke kuće Croatiaprojekt. Ali ovaj izdavač obuhvatio je i naslove mondijalističke zavjere pa tu možemo pronaći i knjigu D. Bubić izdanu pod pseudonimom Knez, A. *Slobodni zidari: tajna Hiramova družba*. Međutim, Croatiaprojekt na čijem je čelu bio F. Letić, široj javnosti poznatiji je po prvom hrvatskom izdanju Hitlerove knjige *Mein Kampf*.⁶⁹

<https://web.archive.org/web/20100131203036/http://david-kahn.com/david-kahn-biography.htm> (22. 09. 2018.).

64 Croatiaprojekt : nakladnik. // Katalog Knjižnica grada Zagreba. Dostupno na:

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?&searchById=1&spid0=1&spv0=&fid0=4&fv0=Croatiaprojekt> (05.07.2018.).

65 Dugin, A. Konspirologija, str. 35.

66 ibidem., str. 38.

67 ibidem, str. 39.

68 Blanuša, N. Uloga teorija zavjere u konstrukciji političke zbilje u Hrvatskoj, str. 20.

69 Jergović, M. Kako deaktivirati knjigu koja ubija. 05.01.2016. // Jergović.com. Dostupno na: <https://www.jergovic.com/sumnjivo-lice/kako-deaktivirati-knjigu-koja-ubija/>. (05.07.2018.).

Nakon prvog neuspješnog pokušaja F. Letića da se Croatiaprojekt sa, kako piše Radoš, I. „svojim nacističkim i antisemitskim izdavačkim programom pokuša prošvercati na Frankfurtski sajam [knjiga] – putem hrvatskog nacionalnog štanda”, nakladnik je to iduće godine pokušao pod drugim nazivom izdavačke kuće – Croatiaknjiga, ali nju je tužila Slobodna Država Bavarska, koja je naslijedila autorska prava na djela rukovodstva Trećeg Reicha, ne samo zato što je Croatiaprojekt, kao i Croatiaknjiga, bez otkupa autorskih prava objavio hrvatski prijevod Hitlerove knjige, nego jer je bez otkupa autorskih prava objavio i Hitlerov izvornik na njemačkom jeziku.⁷⁰ O ostalim izdanjima ovoga nakladnika, također važnima za ovaj diplomski rad, iz afirmativne perspektive ukratko govori A. R. Jandrijević.⁷¹

Što se tiče zastupljenosti domaćih izdanja i prijevodne literature, Croatiaprojekt je, kao i prethodno navedeni CIP – Centar za informacije i publicitet, u većem omjeru izdavao djela domaćih autora, njih 15 nasuprot 3 naslova inozemnih autora.

H.K.A. Domagoj -> Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj

U suradnji s Hrvatskim književnim društvom sv. Jeronima, Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj izdavalo je nakladničku cjelinu *Moderna socijalna kronika* – MOSK, iz koje su između dva svjetska rata proizašli relevantni konspiracijski naslovi obuhvaćeni u ovome radu: *Što je masonerija*, *Masonerija u Hrvatskoj* te *U Meksiku: front masonerije, kapitalizma i marksizma* autora Glojznarić, M. te jedan naslov Matulić, M. *Židovska masonerija: prvi popis članova lože*.

Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj bilo je dio šireg Hrvatskog katoličkog pokreta koji je kroz djelovanje laika u prvoj polovici 20. stoljeća kao odgovor na nastajanje liberalnog građanskog društva u 19. stoljeću i njegovih napada na Katoličku crkvu nastojao na sva područja ljudskoga života unijeti kršćanske vrijednosti.⁷² Katolički se pokret proširio iz Njemačke u Austro-Ugarsku Monarhiju, a u Hrvatskoj je zaživio preko djelovanja krčkog biskupa Antuna Mahnića, koji je u rodnoj Sloveniji vodio katolički pokret i osnovao Leonovu družbu, znanstveno-izdavačku ustanovu. On je pokrenuo časopis *Hrvatska straža*, punog naziva *Hrvatska straža za kršćansku prosvjetu* te je poslao u Beč svećenika Ivana Butkovića s ciljem okupljanja tamošnjih studenata, koje se realiziralo u Hrvatskom akademskom društvu *Hrvatska*, čije je dačko glasilo *Luč* uređivao Ljubomir Maraković.⁷³ Na tragu njihova djelovanja osnovano je Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj s geslom „Bog, narod i socijalna pravda”.⁷⁴

70 Radoš, I. Hrvati, uništite Mein Kampf! // Jutarnji list, 30.01.2008. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/arhiva/hrvati-unistite-mein-kampf/3289562/> (05.07.2018).

71 Jandrijević, A. R. Istina je krenula i ništa je više neće zaustaviti. // Semper Paratus Prometheus. 05.01.2009. Dostupno na: <http://ante-rokov-prometeus.blogspot.com/2009/01/> (05.07.2018).

72 Hrvatski katolički pokret. // Wikipedija : slobodna enciklopedija. 04.01.2016. Dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_katoli%C4%8Dki_pokret (23.09.2018.).

73 Ibid. Po uzoru na Leonovu družbu u Splitu toga vremena djelovala je i Leonova tiskara u kojoj je tiskana knjiga Prilepić, A. *Masonstvo protiv katoličke Crkve*. Split : Hrvatska tiskara, 1935.

74 Ibid.

U tom razdoblju katolička izdavačka scena, zahvaljujući Hrvatskom katoličkom pokretu, bila je izrazito živa, ali i podijeljena oko dvije glavne katoličke struje u Hrvatskoj – liberalne, koju su usmjerili Franjo Rački i Josip Juraj Strossmayer, a koja je bila okupljena oko *Katoličkog lista*, te oko demokratske struje Mahnić, A., okupljene oko listova *Hrvatska straža* i *Hrvatstvo*, čiji je izdavač bila *Hrvatska katolička tiskara*.⁷⁵ Prvi broj dnevnika *Hrvatstvo* iznio je i program u kojemu su bili istaknuti neprijatelji Hrvatskog katoličkog pokreta:

„Kao svoje glavne neprijatelje izdvojili su socijalizam, liberalni katolicizam, realizam, sotonizam i »nietscheanizam«, dakle »sve sijače bezvjerstva i nemorala u književnosti, dnevnim novinama i znanosti«, kako ih nazivaju. Laici i svećenici koji su stajali iza toga katoličkog dnevnika bili su uvjereni da im je misija »otvarati narodu oči«, upozoravati na sve moguće pogibli i »prokazivati narodne neprijatelje«. Vidljivo je da im je politički program bio klasični pravaški, s tim da rješenje hrvatskog pitanja vide u okviru Monarhije. U programu, koji je bio iscrpan i konkretan, bez dvojbe je zastupljena i socijalna sastavnica.

Osim izražavanja nezadovoljstva općom društvenom anticrkvenom klimom, „*Hrvatstvo*“, u uredničkom članku „Da li smo potrebni“, osuđuje zbog toga riječki „*Novi list*“, a potom, opet iz istih razloga, i službene vladine „*Narodne novine*“. Nastavlja se još i da „*Narodne novine*“ »pišu dapače često tendenciozno i zlobno o vjerskim stvarima i otvoreno pristaju uz slobodne zidare«. Napada se i „*Obzor*“, zbog njegova »napada na vjeru«.⁷⁶

Iz ovoga teksta vidljivo je glasno prozivanje masonstva, stoga ne čude naslovi koji su bili izdani u sklopu katoličkog pokreta i društva Domagoj. S vremenom dolazi do razlaza unutar frakcija katoličkog pokreta. Na stranicama portala *Hrvatsko obrambeno štivo* među elektroničkim knjigama u nepotpisanom dokumentu pod naslovom *Katolicizam u hrvatskoj kulturi 1900.-1945.* ističu se tri glavne struje hrvatskih akademskih građana u prvoj polovici 20. stoljeća: mladohrvati na čelu s Budak, M., okupljeni oko lista *Mlada Hrvatska*, koji su zastupali liberalni hrvatski nacionalizam, kojim je pošla i struja okupljena oko časopisa *Hrvatstvo*, zatim naprednjaci okupljeni oko lista *Hrvatski pokret* te domagojci, kršćanski socijalisti okupljeni oko više katoličkih listova koji su tada izlazili u Hrvatskoj – *Hrvatska straža*, *Hrvatstvo*, *Luč*, *Žar*, *Krijes* itd.⁷⁷

Domagojci kao katolički socijalisti pokreću izdanja *Moderne socijalne kronike*. Među najpoznatijim domagojcima bili su Ivo Lendić, koji je supokrenuo ediciju *Moderne socijalne kronike* te Ivo Bogdan, Ivan Degrel, Tijas Mortigija, Daniel Uvanović i drugi.⁷⁸ T. Luetić u svojem

75 „Potkraj 1913. cijela organizacija HKP-a publicirala je jedan dnevnik, pet tjednika, tri polumjesečnika, 14 mjesečnika i jedan dvomjesečnik, a utjecala je na pisanje još pet dnevnika, pet tjednika i sedam mjesečnika te još jednog lista neredovita izlaženja. Tisak je uglavnom bio u Pijevu društvu. Prema procjeni članova HKP-a, tisak katoličkih organizacija bio je količinski gotovo jednak liberalnom novinstvu, dok su pučki katolički časopisi bili oko pet puta jači od liberalnih.“ Hrvatski katolički pokret. Dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_katoli%C4%8Dki_pokret (23.09.2018.).

76 Ibidem.

77 Katolicizam u hrvatskoj kulturi 1900.-1945. // Hrvatsko obrambeno štivo. 2018. Dostupno na: <https://hrvatskoobrambenostivo.com/mala-knjiznica/> (23.09.2018.). Na portalu je istaknuto da su u njegovoj online Knjižnici objavljene isključivo knjige kojima je omogućen slobodan pristup.

78 Armanda, I. Lendić, Ivo. // Hrvatski biografski leksikon. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11688> (23.09.2018.).

članku *Časopis Luč o dokolici i društvenom životu katoličke mladeži početkom 20. stoljeća* detaljnije govori o političkim angažmanima domagojaca.

„Valja spomenuti da je većina predavanja održana u socijalnoj sekciji »Domagoja« i »Zbora duhovne mladeži« bila usmjerena kršćanskom socijalizmu, koji su bogoslovi i svjetovnjaci vidjeli kao jedini pravedni društveni poredak, nasuprot liberalnom kapitalizmu, koji nužno stvara »socijalnu bijedu«, u čemu je jasno vidljiv utjecaj ideja kršćanskog socijalizma J. Kreka. [...]

Novost u redovima »Domagoja« u to vrijeme bilo je osnivanje »Narodno-obrambene sekcije«. Pobudu za osnivanje te sekcije »domagojevci« su dobili u vrijeme neustavnog razdoblja i zabrane slobode tiska tijekom 1912. U tom su razdoblju mladi bogoslovi iz »Zbora duhovne mladeži« osnovali »tajnu tiskaru« u kojoj su umnažali letke (okružnice) i slali ih mladim svećenicima, učiteljima i intelektualcima. U prvom takvom pozivali su na »duševnu revoluciju hrvatskog naroda«, kritizirali postojeće stanje u zemlji, osvrćući se na ključna nacionalna pitanja. Upravo ti cirkulari naveli su mlade okupljene u »Domagoju« na osnutak »Narodno-obrambene sekcije«, koja je formirana u studenom 1913. i predstavljala je neku vrstu »političke škole« mladih okupljenih u Hrvatskome katoličkom pokretu”.⁷⁹

Edicije *Moderne sociološke kronike* HKAD Domagoj izdavalo je u suradnji s HKD sv. Jeronima, koje se za vrijeme Jugoslavije zvalo Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, a koje je jedan od najdugovječnijih hrvatskih izdavača. HKD sv. Jeronima utemeljeno je 1868. godine za vrijeme kardinala Jurja Haulika.⁸⁰ Jeronimske publikacije nisu specijalizirane za konspiracijske teme, ali zbog njihove 150 godina duge nakladničke djelatnosti važno ih je ovdje spomenuti.⁸¹

Izdanja MOSK-a na svojim je stranicama prenio i na njih se kritički osvrnuo Čić, E., koji citira R. Grgeca:

„Bila je to brošura "Domagoj"/HKD sv. Jeronima iz biblioteke "Moderna Socijalna Kronika", br. 1 (br. 13)/1935. Tada je redakcija komentirala: "Nitko do sada nije pokušao prikazati noviju hrvatsku povijest tako da uzme u obzir i rad slobodnih zidara. Brošura "Masonerija u Hrvatskoj" (I. dio) prva je solidna studija izrađena na temelju pouzdanih dokumenata, do kojih smo došli teškom mukom. Obrađuje period do 1903.

O pokretačima i tvorcima "MOSK"-a Radovan Grgec kaže: "Svi ti mladi momci su svoj život završili manje-više na sličan način: ili pod komunističkim metcima, suđeni kao, recimo, jedan Danijel Uvanović, Tijas Mortigija ili, kasnije u Buenos Airesu ustrijeljeni kao Ivo Bogdan ili od bolesti kao Ivo Lendić ili Ivan Degrel. Ostao je živ, koliko ja znam, samo naš suradnik Stjepan Hrastovec koji živi u Kanadi. Oni su vrlo dobro shvatili što znači taj kozmopolitizam i ta masonerija te su zato u godinama 1934.-35. Izdavali ovdje citiranu "Modernu Socijalnu Kroniku". U tome su oni bili vjerni onome što je stalno govorio Alojzije Stepinac o nekakvom lažnom kozmopolitizmu i o masoneriji. Stepinac je često u masoneriji vidio neprijatelja hrvatskog naroda i hrvatske državotvornosti. Svi koji su pod krovom ove zgrade radili i djelovali, svi su to shvaćali i zato je izlazila ta posebna biblioteka "MOSKA", "Moderna Socijalna Kronika"”.⁸²

⁷⁹ Luetić, T. *Časopis Luč o dokolici i društvenom životu katoličke mladeži početkom 20. stoljeća*. // Croatica Christiana periodica, vol. 36, no. 69 (lipanj 2012). Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/591471.CCP_Casopis_Luc_o_dokolici.pdf (23.09.2018).

⁸⁰ Hrvatsko književno društvo svetog Jeronima. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=26497> (10.07.2018.).

⁸¹ O stanju HKD sv. Jeronima danas v. Kremer, Z. Šutnja oko društva svetog Jeronima. // Vijenac 504 (lipanj 2013). Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/504/sutnja-oko-drustva-svetog-jeronima-21912/> (10.07.2018.).

⁸² Čić, E. Odabrani članci i rasprave : Masonerija u Hrvatskoj : HKAD „Domagoj”. // Emilcic : Pojedini članci. Stranica 4. Dostupno na: <http://emilcic.exactpages.com/domagoj1.html> (10.07.2018.).

Na kraju još valja istaknuti ono što je zapravo jasno i bez posebnog isticanja: izdanja MOSK-a bila su najvećim dijelom domaća izdanja.

Iberia

Iberia je izdavačka kuća sa izrazito skromnim brojem naslova. U katalogu NSK možemo pronaći samo pet naslova izdanih u ovoj izdavačkoj kući, međutim, gotovo svaki od njih povezan je s temom teorija zavjere. Njihova dva naslova možemo pronaći među rezultatima pretraživanja knjižničnih kataloga u ovome radu, a to su *Počeci hrvatskog masonstva (Draškovićeva opservacija)* Laxa, E. i Read, W. te *Protokoli sionskih mudraca i novi svjetski poredak vlasnika ove izdavačke kuće* – Tafra, R.

Inače, vlasnik izdavačke kuće R. Tafra više se spominje u kontekstu politike no u kontekstu izdavača.⁸³ Ne čudi stoga i usmjerenost ovog nakladnika na masonsku te na mondijalističku zavjeru o novom svjetskom poretku, o čijoj isprepletenosti s politikom govori i Dugin: "Najdosljedniji antimondijalisti smatraju svjetsku zavjeru prošlih stoljeća prethodnicom mondijalizma, a u prilog tome navode činjenične povijesne povezanosti mondijalističkih struktura i masonstva (npr. Osnivač Bilderberškog kluba bio je mason), zatim sa cionizmom i židovstvom u cjelini (Jacques Attali bio je Židov po vjeroispovijedi i po krvi), s bankama (što je očigledno) te čak s boljševizmom (što se dokazuje pozivanjem na procese Perestrojke u jugoistočnoj Europi).⁸⁴

Izdavačka kuća Iberia objavila je podjednak broj domaće i prijevodne literature, a s obzirom na nevelik broj naslova zanimljiva je i po knjizi izdanoj na stranim jezicima, talijanskom, francuskom i engleskom: *La chiesa cattolica nella II guerra mondiale: secondo le fonti della propaganda Serba*, kojoj je urednik vlasnik izdavačke kuće R. Tafra.

83 B. Z. Tko je Robert Tafra, svjedok protiv Sanadera? Kerumu prodao televiziju i proizvodi čudotvorne masti. // Index.hr. 18.11.2011. Dostupno na: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/tko-je-robert-tafra-svjedok-protiv-sanadera-kerumu-prodao-televiziju-i-proizvodi-cudotvorne-masti/583647.aspx> (12.07.2018.).

84 Dugin, A. Kospirologija, str. 48.

Aktivni nakladnici

AGM

AGM je utemeljen 1967. godine kao Centar za kulturnu djelatnost – CKD, a osamostaljenjem Republike Hrvatske dobiva novo ime po književniku Antunu Gustavu Matošu te je više orijentiran nakladničkoj djelatnosti, koja postaje temeljna djelatnost poduzeća nakon njegova izdvajanja iz sustava Zagrebačkog holdinga 2013. godine, a kojemu je poduzeće bilo pridruženo 2007. godine.⁸⁵

Nakladnička djelatnost AGM-a obuhvaćala je velik broj biblioteka, od kojih su za ovaj rad važne Jako dobra knjiga, Obelisk i Svjedoci vremena, jer su u sklopu tih biblioteka izdani naslovi navedeni u ovome radu: Knjiga Gardell, J. *NLO je sletio* izdana je u biblioteci Jako dobra knjiga, dva izdanja klasika Engdahl, W. *Stoljeće rata* izdana su u biblioteci Svjedoci vremena, kao i knjiga MacKenzie, N. *Tajna društva*, dok je knjiga Gruber, E. R. *Parapsihološki ratovi: uporaba paranormalnih fenomena u špijunaži i najnovija otkrića* te knjiga Corso, J. P. *Dan poslije Roswella* izdana u okviru biblioteke Obelisk, koja u svojem nazivu sadrži i opis „Biblioteka koja razotkriva svijet zagonetnih sila i rubnih područja ljudskoga znanja. Unutar biblioteke Obelisk izdana je i knjiga De Ruiter, R. *Svjetsko zlo i patnja: naslijeđe 13 loza iluminata*.⁸⁶

O usmjerenosti ovog nakladnika na određeno konspirološko područje ne možemo precizno govoriti jer konspiracijski naslovi izdanih knjiga obuhvaćaju širok spektar konspiracijskih tema, mondijalističku zavjeru, masonsku zavjeru, nepoznate leteće objekte, špijunažu. Ali na prvi je pogled jasno kako je AGM u kontekstu konspiracijske literature prvenstveno izdavao prijevodnu literaturu. Među relevantnim rezultatima nema niti jednog hrvatskog autora.

U kontekstu ovoga izdavača kao zanimljivost bi se mogao istaknuti tip financiranja špijunske satire *Gori domovina: Steve i Samoula u Hrvatskoj*, romana kojega su zajedno napisali Z. Lazić i T. Kožul, o čemu D. Šišović kaže sljedeće:

„*«Gori domovina» je parodija na sve što nam može pasti na pamet, i u književnosti i u stvarnome životu, a ujedno je to knjiga s dosad neviđenom i vrlo simpatičnom marketinškom kampanjom, koja je počela s ponudom likova na prodaju (jedan se lik, makedonski ambasador koji pogiba odmah na početku romana, zove Zoran Angeleski!), a završila se «besramnim» uključivanjem reklama i u obliku propagandnih stranica u knjizi, ali i u književni tekst: proizvode tvrtki koje «jamče kvalitetu» ovoj knjizi, reklamiraju samo likovi u svojim dijalozima, dok ih konzumiraju!*”.⁸⁷

85 AGM do.o. : O nama. 2004.-2005. // AGM Vaša internet knjižara. Dostupno na: http://www.agm.hr/o_nama.php. (29.06.2018.)

86 100 najljepših priča iz povijesti kultura na tlu Hrvatske, AGM Junior, Antropozofija, Autobiografija, Azbest, Filter, Flannery O'Connor, Hrvatska bilježnica, Hrvatski identitet, Jako dobra knjiga, Memorija i grad, Meta, Monografije, Obelisk, Plan, Posebno izdanje, Povjesnica, Priručnici, Prolog, Rediviva, Roman, Sintagma, Stari hrvatski gradovi, Svjedoci vremena, Tragom struke. AGM. // Wikipedija : slobodna enciklopedija. 06.03.2018. Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/AGM> (29.06.2018.).

87 Šišović, D. *Gori domovina* : James Bond na balkanski način. // Knjiga za plažu. 2005. Dostupno na: http://www.ice.hr/davors/KZP_LazicKozul_Domovina.htm (30.06.2018.). O prodaji likova i marketingu u špijunskom romanu v. Alajbegović, B. Postani lik u budućem hit romanu "Gori domo-vina". // Lupiga.com.

U tom je smislu AGM s Lokotar, K. na čelu napravio pionirski potez u hrvatskom izdavaštvu, što je imalo odjeka i u svjetskim medijima, a po čemu ova špijunska satira i njezin nakladnik zauzimaju posebno mjestu u hrvatskom nakladništvu.⁸⁸

Detecta

Nakladnička kuća Detecta d.o.o. djeluje od 2004. godine. Na mrežnim stranicama ove izdavačke kuće istaknuta je njezina nakladnička politika te je svaka njihova biblioteka ukratko opisana. Iako pretraživane ključne riječi rezultiraju tek s dva relevantna naslova ovoga nakladnika spomenuta u ovome radu, već se na prvi pogled vidi da je Detecta gotovo specijalizirana za konspirološke teme. Tako ističu prvu svoju objavljenu knjigu Coleman, J. *Hijerarhija zavjerenika: Komitet 300* i navode kako njihova biblioteka Armagedon obrađuje teme koje otkrivaju „skrivena i poluskrivena svjetska centra moći, koji iza kulisa upravljaju događajima na svjetskoj i lokalnoj pozornici – nemirima, ratovima, širenjem droge, takozvanim „novim ljudskim pravima“, razaranjem obitelji, morala i vjere”.⁸⁹ Biblioteka Armagedon dodatno se opisuje u kontekstu masonskih planova sa svjetskim revolucijama, njihovom djelovanju unutar međunarodnih institucija, korporacija, banaka i mas-medija.⁹⁰

I ostale biblioteke na neki su način na tragu teorija zavjere. Tako biblioteka Tragom istine ističe cenzuriranu i lažnu povijest hrvatskoga naroda, pri čemu ova nakladnička kuća ističe kako je danas knjiga često jedini medij preko kojega čovjek može doći do istine:

„Čak i danas, kada imamo svoju državu, postoji golema peta kolona u Hrvatskoj, još uvijek dobro pozicionirana u mnogim institucijama i u nekim medijima, te dobro umrežena s mnogim centrima moći izvan domovine, koja nam želi nametnuti izvrnutu sliku starije, a osobito novije hrvatske povijesti.

(...) Toj istini nema mjesta u vodećim hrvatskim ni svjetskim medijima (kojima vladaju isti centri moći i njihovi poslušnici) pa je danas čovjeku koji želi doći do istine knjiga jedini izvor i medij. Hrvatska povijest još uvijek nije oslobođena ideologijskih okova, a već joj se nameću novi - globalizacijski idejni obrasci mišljenja. Stoga će u ovoj biblioteci izlaziti prvenstveno radovi onih povjesnika koji žele dati kreativan doprinos istražujući nove izvore i znanstveno, na temelju prešućenih i zabranjenih činjenica, objelodaniti povijesnu istinu”.⁹¹

Što se tiče omjera domaćih i prijevodnih izdanja konspiracijske literature ovoga nakladnika, biblioteka Armagedon sadrži devet prevedenih naslova i jedan naslov domaćega autora, a kada je

20.04.2005. Dostupno na: <https://www.lupiga.com/vijesti/postani-lik-u-buducem-hit-romanu-gori-domovina> (30.06.2018.).

88 Stevo. Živi se od prodaje : Kruno Lokotar, urednik u AGM-u o „konceptualnom marketingu” i hitoidnoj književnosti. // Feral.hr. 28.04.2015. Dostupno na: http://feral.audiolinux.com/tpl/weekly1/article_sngl.tpl?IdLanguage=7&NrIssue=1023&NrSection=15&NrArticle=10527. (24.09.2018.).

89 Info. // Detecta.hr. Dostupno na: <http://www.detecta.hr/hr/info/> (07.07.2018.).

90 Armagedon. // Detecta.hr. Dostupno na: <http://www.detecta.hr/hr/katalog/armagedon/> (07.07.2018.).

91 Ibid.

riječ o biblioteci Tragom istine, pet je naslova domaćih autora, a dva su naslova prevedena s engleskog jezika na hrvatski.

Mozaik knjiga

Mozaik knjiga jedan je od najvećih izdavača u Hrvatskoj, pa čak i šire. Osnovana je 1991. godine kao dio Mladinske knjige iz Ljubljane. Iako oni na svojim stranicama ističu da su obiteljski nakladnik i trećina njihovih izdanja namijenjena je djeci, u ovom radu zastupljeno je njihovih pet naslova: *Tajna povijest svijeta* Black, J., *Teorije zavjera* Suothwell, D., *Magdalenina baština: zavjera o Isusovim potomcima: otkrića koja premašuju ona u Da Vincijevu kodu* Gardner, L., *70 najvećih zavjera svih vremena*, Vankin, J. te *Velike tajne povijesti, napete priče o istini i lažima, obmanama i razotkrivanju* Bastable, J., Mason, A. i Allan, T.

Na svojim stranicama Mozaik knjiga u padajućem izborniku daje pregled ponude naslova za odrasle i naslova za djecu i mlade.⁹² Knjige za odrasle dijeli na književnost i na priručnike, pri čemu ističu posebnu kategoriju domaćih književnika, ali kada je riječ o priručnicima, u prvom redu Mozaik knjiga izdaje prijevodnu literaturu, što je vidljivo i iz naslova koji su u ovome radu navedeni.

U pogledu usmjerenosti ove nakladničke kuće na određeni segment teorija zavjera možemo zaključiti da takvo što zapravo ne postoji i naslovi koji su zastupljeni u ovome radu, ako se i nalaze u ponudi na mrežnim stranicama izdavača, navedeni su među priručnicima u kategoriji povijest.

Naklada E. Čić

Nakladi E. Čić teorije zavjere nisu specijalizacija jer u podjednakom broju izdanja ta naklada izdaje literaturu mahom o klasičnoj glazbi, ali i literaturu koju neki prepoznaju kao urotničku.⁹³ Ova naklada nema vlastitu mrežnu stranicu, ali ju nakladnik Emil Čić ima i neki njegovi kritičari ogledni su primjer kako se etiketa zavjere ili urote može koristiti kao sredstvo obračuna s autorima.

Naklada E. Čić izdala je i uredila knjigu *Francisco Franco y Bahamonde: Masonerija*, koja se spominje u ovomu radu, a koja je ogledni primjerak tema koje preokupiraju izdavačku politiku Naklade E. Čić, te knjigu Quigley, C. *Anglo-američki establishment: od Rodhesa do Clivedena* iz 2003. godine. Osim izdanja kojima je tema klasična glazba, ostala literatura fokusirana je na masonsku i mondijalističku zavjeru.⁹⁴

⁹² Knjige. // Mozaik knjiga. Dostupno na: <https://mozaik-knjiga.hr/knjige/> (08.07.2018.).

⁹³ O urotama u stavovima Emila Čića v: Tatić, D. Zašto Emil Čić u knjizi „Paganizam u teoriji i praksi” vidi krunu sotonsko-britansko-masonske zavjere protiv Hrvata? // Večernji list. 27.10.2013. Dostupno na: <https://blog.vecernji.hr/danijel-tatic/zasto-emil-cic-u-knjizi-paganizam-u-teoriji-i-praksi-vidi-krunu-sotonsko-britansko-masonske-zavjere-protiv-hrvata-745>.

⁹⁴ Lojkić, M. Francisco Franco: Bič Božji protiv masonerije. // HRsvijet. 13.11.2014. Dostupno na: <http://www.hrsvijet.net/index.php/kultura/74-knjigozori/34490-francisco-franco-bic-bozji-protiv-masonerije>

Naklada E. Čić (danas ima novu adresu i ime Naklada Emil Čić) objavljuje prvenstveno domaću literaturu, no kad je riječ o izdanjima iz domene masonske i mondijalističke zavjere postoji manji broj naslova i prijevodne literature.

Naklada Ljevak

Naklada Ljevak osnovana je 2001. godine kao sljedbenik izdavača Naprijed, koji je od 1949. najprije pod imenom Kultura Zagreb objavljivao političku publicistiku. Od toga je izdavača Naklada Ljevak „preuzela dio nakladničkog programa (Filozofska biblioteka, Vrhovi svjetske književnosti, Medicinska biblioteka, Religija i mistika i dr.), koji je proširila novim nizovima (biblioteke Razotkrivanja, Cicero, Bookmarker, POP, Graham Green, Nar i dr.)”.⁹⁵

Naklada Ljevak svoju mrežnu stranicu dijeli s kompletnom ponudom knjižare Ljevak, tako da je gotovo nemoguće pretražiti isključivo njihova izdanja prema bibliotekama. Naprednim pretraživanjem na njihovim mrežnim stranicama moraju se kombinirati određeni nakladnik (Ljevak) i određeno područje pretraživanja (npr. alternativna područja, društvene znanosti, humanističke znanosti, popularna znanost, povijest, publicistika, religija i duhovnost, ostalo...) ali to iziskuje previše vremena i pregledanih rezultata da bi se došlo do traženih naslova s njihovim autorima, koji su relevantni rezultati pretraživanja u ovome radu: Burnett, T. *Tko doista vlada svijetom*, Friedlander, N. *Što je Opus Dei?*, Gibb, J. *Tko vas promatra?*, Levy, J. *Tajna povijest: skrivene sile koje su oblikovale prošlost*, Porter, L. *Tko su Illuminati?* te Signier, J.-F. *Tajna društva*. Štoviše, takvim načinom pretraživanja njihove stanice pronašla sam u više od sat vremena tek dva relevantna rezultata, a pretraživanjem kataloga KGZ-a sve tražene naslove pronašla sam u par klikova mišem (Naklada Ljevak + Politika).

Naklada Ljevak jedan je od većih izdavača u Hrvatskoj danas i njezina produkcija dala je šest relevantnih konspiracijskih naslova. Ovaj izdavač je u konspiracijskom pogledu važan i zato što ima posebnu biblioteku imena „Zavjera”, što nažalost nije uočljivo na njihovim mrežnim stranicama, ali je vidljivo u katalogima NSK i KGZ-a.

Iako naklada Ljevak u svome cjelokupnom opusu ima zastupljenih domaćih autora, pregledom konspiracijskih naslova vidljiva je zastupljenost isključivo prijevodne literature.

(09.07.2018). Čić, E. Marksizam je ateističko oružje masonerije i Sotone, a njihove metode su se promijenile, ali ne i ciljevi uništenja Crkve. // Hazud.hr. 05.02.2014. Dostupno na: <http://www.hazud.hr/emil-cic-marksizam-je-ateisticko-oruzje-masonerije-i-sotone-a-njihove-metode-su-se-promijenile-ali-ne-i-ciljevi-unistenja-crkve/> (09.07.2018.).

95 Naklada Ljevak. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=69481>, (30.07.2018.).

Stari grad

Stari grad je izdavačka kuća koja nakon zagrebačkog nakladnika Teledisk obuhvaća najveći broj relevantnih naslova konspiracijske literature u ovome radu, njih osam, a koji su mahom vezani uz masonsku zavjeru. Naslovi koji se spominju u ovome radu dio su dvije od četiri biblioteke – Hiram i Saturn – koje izdaje ovaj nakladnik. Od osnutka kuće 1992. godine izdali su 33 naslova.

Na stranicama izdavačke kuće ističe se kako je nakladnička politika kuće objavljivati kontroverzne teme i u skladu s tim unutar biblioteke Hiram obrađuju područje slobodnog zidarstva.⁹⁶ U ovom radu od naslova koji pripadaju toj biblioteci spominju se: *Rođen u krvi: izgubljene tajne masonerije* Robinson, J., *Hiramov ključ: faraoni, slobodni zidari i otkriće tajnih Isusovih svitaka* te *Hiramova knjiga: slobodno zidarstvo*, *Veneras i tajni ključ života* Knight, C. i Lomas, R., *Povijest slobodnog zidarstva* Gallatin Mackey, A. te *Hram i loža* Baigent, M. i Leight, R.

Talisman Hancock, G. te knjiga *Templarsko otkriće* Picknett, L. i Prince, C. pripadaju biblioteci Saturn. Ova izdavačka kuća prvenstveno izdaje literaturu koju bi Dugin, A. svrstao u „zavjeru sekti”, što asocira i naslov njihove biblioteke Saturn te, kako je vidljivo iz opisa biblioteke Hiram, literaturu koja se bavi masonskim zavjerama.

Stari grad generalno izdaje prvenstveno djela prijevodne literature s tek ponekom iznimkom kao što je pretisak rječnika *Gazophylacium* Belostenec, I.

Teledisk

Nakladnička kuća Teledisk najplodniji je nakladnik konspiracijske literature u Hrvatskoj. U ovome radu zastupljeno je čak 14 njihovih naslova, čime je njihova produkcija veća od produkcije Centra za informacije i publicitet s jedanaest konspiracijskih naslova te osam konspiracijskih naslova nakladnika Staroga grada.

Najveći broj naslova ovoga izdavača čine djela prijevodne literature, ali zastupljeni su i neki domaći autori. Njihova biblioteka koja je za ovaj rad dala najviše relevantnih rezultata jest biblioteka Tajna povijest čovječanstva. Sve biblioteke Telediska za ovaj su rad relevantne jer je produkcija ove nakladničke kuće bitno usmjerena na teorije zavjere. Tako se, osim spomenute Tajne povijesti čovječanstva ističu: *Zdravlje*, *Alternativna arheologija*, *Popularna znanost*, *Duhovnost*.

Analizom produkcije različitih nakladničkih kuća vidljivo je da je literatura naslova sličnih onima koji su izdani u ovoj nakladničkoj kući izrazito popularna u Hrvatskoj posljednjih godina, o čemu govori i jedan članak iz 2011. u kojemu se analizira 30 najposuđivanijih naslova u Knjižnicama grada Zagreba, *Što čitaju oni koji misle da čitaju o znanosti*.⁹⁷ Iz tog teksta vidljivo je

96 O nama. // Naklada Stari grad. Dostupno na: <https://www.naklada-starigrad.hr/index.php?route=onama/> (01.08.2018.).

da naslovi Telediska zauzimaju prvih sedam mjesta na rang ljestvici najposuđivanih naslova KGZ-a, od 13 njihovih naslova sveukupno.

Ostali izdavači s te ljestvice koji se spominju i u ovome radu su: Mozaik knjiga (2), Naklada Jesenski i Turk (2), Naklada Ljevak (3), Profil multimedija (2), Stari grad (2), SysPrint (1), V.B.Z. (2), ali i mnoge druge nakladničke kuće koje nisu posebno istaknute u ovome radu, a također su specijalizirane za literaturu naslova sličnih izdanjima Telediska, koja je možda nešto manje konspiracijska, a više ezoterična: CID Nova, Hermes izdavaštvo d.o.o., Planetopija, što govori o velikoj popularnosti takve literature u suvremenom svijetu.

Ono po čemu je ova nakladnička kuća specifična jest to da oni jedini izdaju dvije konspiracijske serijske publikacije, dvomjesečnike *Nexus* i *Svjetlost*.

Verbum

Naklada Verbum, iako ima četiri za ovaj rad relevantna naslova konspiracijske literature, posve je drugačiji tip nakladnika od prethodno navedenih kuća Teledisk i Stari grad. Ona je najveći nakladnik vjerske literature u Hrvatskoj, koji djeluje od 1992. godine.

Iako Verbum ima kvalitetnu mrežnu stranicu, slično kao i kod Naklade Ljevak, teško je pregledati Verbumova izdanja prema bibliotekama, jer su kod pregleda navedene biblioteke svih nakladnika čija izdanja Verbum prodaje u svojim knjižarama, tako da je pronalaženje isključivo njihovih biblioteka na mrežnoj stranici jako dug posao. No iako dug, za razliku od nakrcane stranice Knjižare Ljevak, ipak je ostvariv. Među 23 Verbumove biblioteke dvije donose konspiracijske naslove navedene u ovom radu.⁹⁷ Tako su knjige *Masonstvo bez maske: Bivši mason otkriva tajne slobodnog zidarstva* Salza, J. te *Iluminati i Sionski priorat: istina o tajnim društvima iz romana Da Vincijev kod i Anđeli i demoni* Introvigne, M. dio biblioteke Tempus, isto kao i knjiga Mužić, I. *Masonstvo u Hrvata*, a knjiga *Bio sam mason: iz tamne lože do svjetla vjere* Caillet, M. dio je biblioteke Svjedočanstva.

Očigledno je da ovaj nakladnik vjerske literature između različitih konspiroloških modela pokriva isključivo jedno područje teorija zavjera, a to su masonske zavjere, što ne čudi ako u obzir uzmemo opis masonskih zavjera A. Dugina prema kojemu one "gotovo u cjelini označava[ju] religioznu i kontrarevolucionarnu doktrinu koja ponajprije pribjegava teološkoj argumentaciji".⁹⁹

Iako je u ovoj nakladničkoj kući, kao i kod većine izdavača, više zastupljena prijevodna literatura, moguće je naći i domaće autore, pa tako i u segmentu njihovih konspiracijskih izdanja.

97 Što čitaju oni koji mise da čitaju o znanosti. // Jutarnji list. 09.05.2011. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/arhiva/sto-citaju-oni-koji-misle-da-citaju-o-znanosti/2046132/> (25.08.2018.).

98 Biblioteke. // Verbum.hr. Dostupno na: <http://verbum.hr/knjige/biblioteke/page-1/> (26.08.2018.).

99 Dugin, A. Konspirologija, str. 35.

Zadruga Eneagram

Iako je od ovog zagrebačkog nakladnika za ovaj rad važan samo jedan naslov, *Konspirologija* Dugin, A., njihova izdavačka politika donekle je bliska konspirologiji. Iako se pozivaju na tradiciju i kršćanstvo, pa tako suvlasnica ove izdavačke kuće na više mjesta u svojim biografijama ističe kako je bila suosnivačica i tajnica udruge kršćanskih umjetnika SOL, neka njihova izdanja bi se možda mogla svrstati i u domenu zavjere sekti prema klasifikaciji konspiroloških modela Dugin, A., na što aludiraju naslovi kao što su *Jutro Čarobnjaka* Pauwels, L. & Bergier, J., *Satrun i melankolija* Klibanskyja, Panofskog i Saxla, *Spiritualna i demonska magija od Ficina do Campanelle* Walker, D. P. te naročito *Djevica i svećenik*, Gibbs, M. ali i *Vladavina kvantitete i znaci vremena* Guénon, R. i sl.¹⁰⁰

Ova izdavačka kuća izdaje prvenstveno djela prijevodne literature i unutar njihove produkcije nalazimo samo jednu knjigu domaćega autora.

Zagrebačka naklada d.o.o.

Zagrebačka naklada, poznata po svojim džepnim izdanjima, objavljuje od 1993. godine, a njihovu važnost za ovu nakladničku kuću ocrtava i naziv biblioteke koja obuhvaća konspiracijske naslove dobivene pretraživanjem kataloga NSK, Tajne u džepu.¹⁰¹ Ta biblioteka obuhvaća sve relevantne naslove ove nakladničke kuće: *UFO - mit ili stvarnost?* Hayneck, D. R., *Otmice: fenomen unutar NLO fenomena* Hamilton, T. te četiri knjige Von Däniken, E. *Antički letači: tragom bogova 2*, *Bogovi su bili astronauti!: moderni aspekti starih predaja*, *Svi smo mi djeca bogova: kada bi grobovi progovorili* te *Sumrak bogova: Majanski kalendar i povratak izvanzemaljaca*.

Iz ovih naslova vidljivo je da su vezani uz teorije o vanzemalcima i nepoznatim letećim objektima, a zanimljivo je što ovi naslovi nisu izdani u okviru njihove biblioteke *Alien SF*, kojoj su, daje se zaključiti iz naslova, primarni interes vanzemaljci. Iako takav tip literature Dugin, A. ne analizira u okviru svojih konspiroloških modela, NLO (engl. UFO) kao važan segment teorija zavjere ističe *Enciklopedija urota*.¹⁰² Zagrebačka naklada izdaje mahom prijevodnu literaturu, s tek ponekom iznimkom koja potvrđuje pravilo.

100 Tko smo. // Eneagram iz ponude. Dostupno na: <https://eneagram.wordpress.com/tko-smo/> (prosinac 2016.). i Eneagram. Naslovna. // Eneagram – zadruga za izdavaštvo. Dostupno na: <https://www.eneagram.hr/> (23.7.2018.). V. i Grakalić, M. Razgovor – Marina Kralik: Svaka je knjiga kao mali rat, svaki nakladnik kamikaza. // Radio Gornji grad. 2012. Dostupno na: <https://radiogornjigrad.wordpress.com/2012/11/09/razgovor-marina-karlik-uremovic-svaka-je-knjiga-kao-mali-rat-svaki-nakladnik-kamikaza/> (23.7.2018.).

O tradicionalizmu v. i Kopic, M. Novi srednji vijek. // Behar.hr – časopis za književnost i društvena pitanja. 3.7.2018. Dostupno na: <https://behar.hr/novi-srednji-vijek/> (27.8.2018.).

101 Tajne u džepu. // Zagrebačka naklada. Dostupno na: <http://wp.zg-naklada.hr/kategorija-proizvoda/tajneudzepu/> (14.9.2018.).

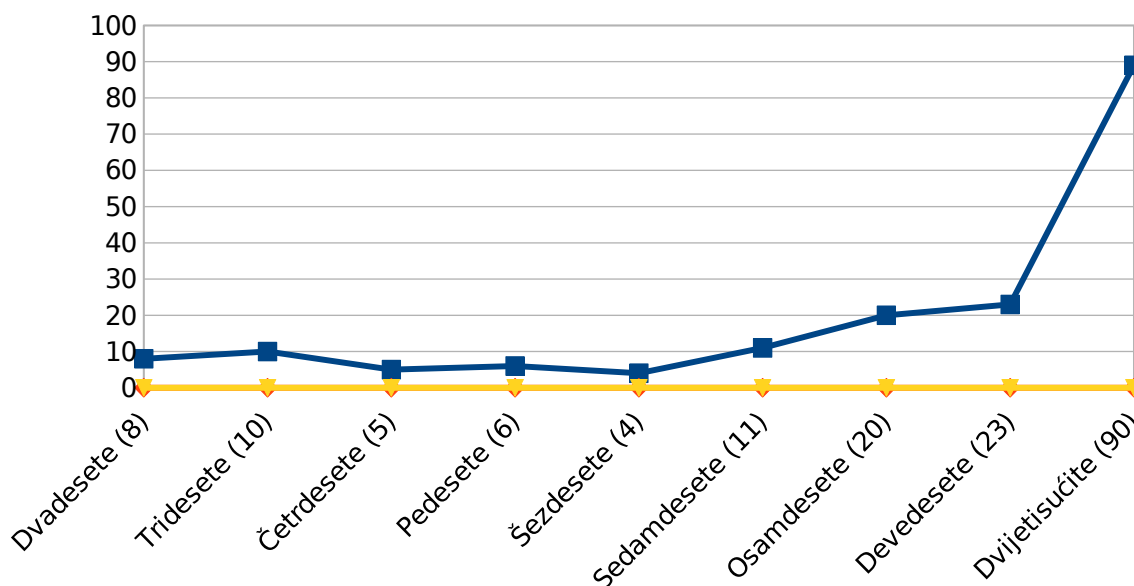
102 Prijevod na hrvatski jezik objavljen je u Nakladi Jesenski i Turk 2010.

RASPRAVA

Tezu o velikoj popularnosti konspiracijske literature među čitateljima i o kontinuiranom rastu konspiracijskih publikacija kroz posljednjih gotovo sto godina najbolje može potkrijepiti pregled takvih naslova prema izdanjima u pojedinom desetljeću od 1920. godine, koji se nalazi u poglavlju *Dodatak*. Iz njega će biti jasno vidljiv skok u dostupnosti konspiracijske literature nakon pada Berlinskoga zida. Ali popularnost konspiracijske literature ne ističe samo broj izdanih naslova godišnje, već i raširenost konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija među posve različitim tipovima nakladnika, što je vidljivo čak i na relativno uskom primjeru tema pretraživanja u katalozima. Tek jedan dio takve literature u Hrvatskoj izdavalo je (ili i dalje izdaje) 27 danas neaktivnih nakladnika, 42 danas aktivna nakladnika, 22 pisca-nakladnika ili nakladnika kojima nakladništvo nije primarna djelatnost, što je ukupno 90 nakladnika, ali to nikako nije konačna brojka.

Među nakladnicima s većim brojem izdanih konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija, nailazimo na nakladnike koji su bili usmjereni na državnu propagandu, kao što je to Centar za informacije i publicitet bio u bivšoj državi, koji je bio nakladnik izrazito lijevog političkog spektra, ali nailazimo i na nakladnike radikalno desnog političkog spektra kao što su to bili Croatiaprojekt ili Iberia. Nailazimo zatim na nakladnike koji su bili usmjereni na rimokatolički aktivizam, kao što je to u Austrougarskoj Monarhiji i kasnije Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca bilo Hrvatsko katoličko akademsko društvo Domagoj, ali i na nakladnike koji populariziraju predkršćanske poganske kulture te duhovne pokrete nadahnute ezoterijom i gnozom, kao što su to izdanja Staroga grada. Također takve naslove izdaju nakladnici koji se bave visokom politikom i kulturom, za što primjer imamo u Nakladi Emil Čić, koja je izdala dosta naslova s područja klasične glazbe, ali ih izdaju i nakladnici koji naglasak imaju na popularnoj kulturi i zabavi, kao što je to Zagrebačka naklada koja izdaje i stripove i popularne romane za mladež. Konspirološke, konspiracijske i ostale srodne publikacije izdaju i opći nakladnici čija su ciljana skupina svi slojevi društva, cijele obitelji, poput Mozaik knjige, ali ih izdaju i specijalizirani nakladnici kao što je to vjerski nakladnik Verbum. Izdaju je i srednje veliki nakladnici kao što je to Naklada Ljevak i mali nakladnici kao što je to Zadruga Eneagram.

Iako su konspiracijski naslovi prvenstveno prijevodna literatura, konspiracijske teme obrađuju i domaći autori. Preostalo pitanje na koje ovaj rad ne može dati odgovor jest: bi li konspiracijska literatura bila i zastupljenija u nakladništvu da nisu toliko široko rasprostranjeni negativni vrijednosni sudovi o takvom tipu literature?

Grafikon 3: Rast izdanja konspiroloških, konspiracijskih i njima srodnih publikacija od 1918. do 2010. godine.

Ako promotrimo grafikon s brojem konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija izdanih prema pojedinim desetljećima, slika jasno govori sama za sebe u prilog tezi o procvatu izdavaštva takve literature nakon pada Berlinskoga zida. Iz njega je također vidljivo kako je od dvadesetih godina 20. stoljeća prema Drugom svjetskom ratu nakladnička produkcija konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija kroz dulje vremena lagano opadala. Možda bi se to moglo povezati i s Velikom depresijom 1929. koja je bila jedan od ishodišta početka Drugog svjetskog rata. Tek 15 godina nakon završetka Drugog svjetskog rata nakladništvo takve literature počelo se oporavljati i početkom sedamdesetih doseglo je jednak broj izdanja kao u dvadesetim godina 20. stoljeća, a od devedesetih je godina počelo snažnije rasti. Dvijetisućitih godina ovaj segment nakladničke produkcije doživljava procvat, što se može povezati s terorističkim napadom na WTC 9/11 te zasigurno širenjem dostupnosti Interneta nakon toga.

Podatke o broju naslova za desetljeće u kojemu je ovaj rad napisan nisam stavljala u grafikon jer desetljeće još nije gotovo i ti bi podatci bili nepotpuni u usporedbi s podacima iz svih ranijih desetljeća. Svako desetljeće usmjereno je na različite teme pa je stoga nakladnička produkcija u svakome od njih prvenstveno odraz političkih okolnosti svojega vremena. Iz toga proizlazi kako politika itekako utječe na nakladništvo, u ovom segmentu literature čak više no u ostalim područjima, iako ona utječe i na književnost i na mnoge druge segmente izdavaštva.

Dvadesetih godina 20. stoljeća dominantni konspirološki model obuhvaćao je masoneriju i ta je tema prisutna u 8 (od 8 sveukupno) izdanih naslova konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija jer u to vrijeme masonerija nije bila fenomen koji se povezivao s teorijama zavjere, zato što su masoni u Državi i Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca slobodno djelovali sve do njezina raspada i osnutka Nezavisne Države Hrvatske u kojoj su bili zabranjeni, kao i kasnije u

Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji i Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji. Stoga su dvadesetih godina 20. stoljeća naslovi povezani s masonima bili prvenstveno autentična masonska literatura, a tek se tridesetih godina javljaju naslovi povezani s masonstvom koji se odnose na kritiku masonerije i možemo ih svrstati pod masonske zavjere. Od 10 konspirativnih naslova izdanih 30-ih godina 20. stoljeća, četiri su naslova izvornih masonskih izdanja koja konspiracijskim publikacijama mogu služiti kao izvor građe te pet kritičkih izdanja o fenomenu masonerije, dok se jedan naslov bavi se špijunima Prvoga svjetskoga rata.

Kako je do Drugoga svjetskoga rata najviše konspiracijskih naslova izlazilo pod okriljem masonerije, zabranom njezina djelovanja u NDH te FNRJ i SFRJ izdavaštvo konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija doživljava veliki korak unazad. 60-ih je godina izdano najmanje konspiracijskih naslova u posljednjih sto godina, njih samo četiri. Kroz pedesete i šezdesete piše se dominantno o dvije teme, prva je špijuniranje, a druga su jakobinske zavjere. Prva je znakovita u kontekstu Hladnoga rata, a druga u kontekstu zabrane djelovanja masonerije i kroz to razdoblje.

Osamdesete su prvo desetljeće u kojemu ne dominira tek jedna ili dvije konspiracijske teme, nego se javljaju naslovi s četiri različita konspirološka područja. Tema špijunaže zastupljena je sa sedam naslova, tema masonerija s njih pet, političke zavjere zastupljene su sa četiri naslova, a tada se prvi puta u našem izdavaštvu javlja i tema nepoznatih letećih objekata, koja je zastupljena s dva naslova. Osamdesete godine 20. stoljeća prvo su desetljeće koje ima veći broj konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija od vremena prije Drugoga svjetskog rata, njih 20.

Devedesetih se tendencija povećanja broja izdanih konspiracijskih naslova i proširenja konspiroloških tema širi, pa se tada uz već ranije zastupljene teme masonstva, nepoznatih letećih objekata, političkih zavjera i špijunaže javlja tema novog svjetskog poretka, zastupljena s 11 od 23 konspiracijskih i njima srodnih naslova izdanih 90-ih godina 20. stoljeća sveukupno.

Dvjetisućitih se događa ekspanzija konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija. Novost koja se tada u tom segmentu nakladništva javlja jesu konspirološki radovi o teorijama zavjere općenito, obično se tu radi o kompilacijama zavjera, enciklopedijama urota, općim pregledima fenomena zavjera i sl. Takvih je naslova od 2000. do 2009. godine izdano čak 12. O različitim tajnim društvima i njihovim vjerovanjima izdana su 22 naslova. Masonerija je ponovno dosta aktualna tema i o njoj su izdana također 22 naslova. 10 naslova bavi se političkim zavjerama, 9 špijunažom, 8 NLO-ima i 6 novim svjetskim poretkom izričito.

ZAKLJUČAK

Nakon iznesenih podataka i analize rezultata može se posegnuti za odgovorima na postavljena pitanja u uvodu ovoga rada, kakvi naslovi mogu imati subverzivno djelovanje u društvu globalno raširenih, nominalno slobodnih i pluralnih parlamentarnih demokracija te može li konspiracijska literatura ugroziti opstojnost političkih ustrojstava današnjice?

Iako velika količina konspiracijske literature sama po sebi jest konzumeristička zabava za mase usmjerena na profit, što se može zaključiti iz njihove velike popularnosti i lake dostupnosti u narodnim knjižnicama i knjižarama svih tipova, očigledno je da njihovo postojanje i čitanje nema presudnu važnost za opstojnost aktualnih političkih ustrojstava u svijetu. No, takav zaključak ne odnosi se na svu konspiracijsku literaturu. Činjenica da je „teorija zavjere” etiketa i da kompletna konspiracijska literatura nosi tako perojativan status upućuje na zaključak kako konspiracijska literatura i danas, u konzumerističkoj kakofoniji svega i svačega, i dalje sadrži svoj subverzivni potencijal. Mondijalističke zavjere koje se bave politikom itekako mogu biti prijetnja ustaljenim društvenim ustrojevima. Da to nije tako, cenzure fals flage teorija, kakvu smo naveli na primjeru Amazona u članku Martinović, R. *U tijeku je digitalno „paljenje knjiga”: Teorije zavjere prve na udaru!*, ne bi bilo. I samim time što cenzori i danas imaju posla, očigledno je da knjižnice i dalje imaju potencijal za subverzivno djelovanje i kritiku suvremenoga društva, možda čak i za skidanje krinke demokracije i vlasti u rukama naroda razotkrivanjem političkih oligarhija.

Iz interesa čitatelja za konspiracijskom literaturom, koju zorno pokazuje članak *Što čitaju oni koji misle da čitaju o znanosti* te upiti o takvoj literaturi postavljeni na platformi *Pitajte knjižničare*, kao i novijih izdanja konspiroloških radova u domeni različitih društvenih znanosti, daje se zaključiti da postoji vidljiva potreba za izradom bibliografije ovog tipa literature, čemu ovaj rad može doprinijeti. O toj potrebi svjedoči i popis knjiga na internetskoj stranici Novi svjetski poredak, svojevrsna bibliografija konspiracijske literature nastala prije izrade autentične bibliografije.¹⁰³ U skladu s time, ovaj rad na kraju krajeva, može biti i doprinos ostvarivanju prava na pristup informacijama, koji svoje ishodište ima u Ustavu Republike Hrvatske, Zakonu o pravu na pristup informacijama, Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i sloboda i dr.¹⁰⁴

103 Biblioteka. // Novi svjetski poredak. 2018. Dostupno na: <http://www.novi-svjetski-poredak.com/biblioteka/> (21.9.2018.).

104 Ustav Republike Hrvatske. // Zakon.hr. Pročišćeni tekstovi zakona. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>; Zakon o pravu na pristup informacijama. // Zakon.hr. Pročišćeni tekstovi zakona. 9.8.2015. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/126/Zakon-o-pravu-na-pristup-informacijama>; Pravo na slobodu izražavanja. // Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Dostupno na: <http://gpp.pravo.unizg.hr/propisi/echr/ECHR-proc-hr.pdf> (26.9.2018).

LITERATURA

Tiskane knjige i članci:

1. Blanuša, N. Teorije zavjere i hrvatska politička zbilja 1980. - 2007. Zagreb : Plejada, 2013.
2. Dugin, A. Konspirologija. Zagreb : Zadruka Eneagram, 2013.
3. Enciklopedija urota: enciklopedija teorija zavjere / Burnett, T. ur. Zagreb : „Jesenski i Turk“, 2010.
4. Stipčević, A. Sudbina knjige. Lokve: Naklada Benja, 2000.
5. Tomašević, N.; Horvat, J. Nevidljivo nakladništvo. Zagreb : „Ljevak“, 2012.
6. Živković, D. Elektronička knjiga. Zagreb : Multigraf, 2001.

Mrežni izvori:

1. A-HSP-. // Hrvatskipravasi.hr. Dostupno na: <https://www.hrvatskipravasi.hr/>.
2. AGM d.o.o: O nama. 2004.-2005. // AGM Vaša internet knjižara. Dostupno na: http://www.agm.hr/o_nama.php.
3. AGM // Wikipedija : slobodna enciklopedija. 06.03.2018. Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/AGM>.
4. Alajbegović, B. Postani lik u budućem hit romanu Gori domovina. // Lupiga.com. 20.04.2005. Dostupno na: <https://www.lupiga.com/vijesti/postani-lik-u-buducem-hit-romanu-gori-domovina>.
5. Alfa.hr. // Dostupno na: <http://www.alfa.hr/>.
6. Armanda, I. Lendić, Ivo. // Hrvatski biografski leksikon. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11688>.
7. Bogdanić, S. Hrvatski političari teorijama zavjere mobiliziraju javnost. // Deutsche Welle. 29.02.2016. Dostupno na: <http://www.dw.com/hr/hrvatski-politi%C4%8Ddari-teorijama-zavjere-mobiliziraju-javnost/a-19080602>.
8. B. Z. Tko je Robert Tafra, svjedok protiv Sanadera? Kreumu prodao televiziju i proizvodi čudotvorne masti. // Index.hr. 18.11.2011. Dostupno na: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/tko-je-robert-tafra-svjedok-protiv-sanadera-kerumu-prodao-televiziju-i-proizvodi-cudotvorne-masti/583647.aspx>.
9. Cenzura na internetu. 2011. // Centar informacijske sigurnosti. Dostupno na: <https://www.cis.hr/dokumenti/cenzura-na-internetu.html>.
10. CID-nova. // Dostupno na: <http://cid-nova.hr/>.

11. Crkva u svijetu. // Hrčak. Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. 21.04.2018.-
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/crkva-u-svijetu>.
12. Croatiaprojekt : nakladnik. // Katalog Knjižnica grada Zagreba. Dostupno na:
[https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?
&searchById=1&spid0=1&spv0=&fid0=4&fv0=Croatiaprojekt](https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?&searchById=1&spid0=1&spv0=&fid0=4&fv0=Croatiaprojekt).
13. Čić, E. Marksizam je ateističko oružje masonerije i Sotone, a njihove metode su se
promijenile, ali ne i ciljevi uništenja Crkve. // Hazud.hr. 05.02.2014. Dostupno na:
[http://www.hazud.hr/emil-cic-marksizam-je-ateisticko-oruzje-masonerije-i-sotone-a-
njihove-metode-su-se-promijenile-ali-ne-i-ciljevi-unistenja-crkve/](http://www.hazud.hr/emil-cic-marksizam-je-ateisticko-oruzje-masonerije-i-sotone-a-njihove-metode-su-se-promijenile-ali-ne-i-ciljevi-unistenja-crkve/).
14. Čić, E. Odabrani članci i rasprave : Masonerija u Hrvatskoj : HKAD „Domagoj”. //
Emilcic : Pojedini članci. Stranica 4. Dostupno na:
<http://emilcic.exactpages.com/domagoj1.html> (10.07.2018.).
15. Dijanović, D. Zanimljiva knjiga o onima koji drmaju svjetskom politikom. // Portal
Hrvatskog kulturnog vijeća. 09.05.2011. Dostupno na: [http://www.hkv.hr/kultura/osvrti-
kultura/8318-zanimljiva-knjiga-o-onima-koji-drmaju-svjetskom-politikom.html](http://www.hkv.hr/kultura/osvrti-kultura/8318-zanimljiva-knjiga-o-onima-koji-drmaju-svjetskom-politikom.html).
16. Državni arhiv u Rijeci. // Dostupno na: <http://www.riarhiv.hr/Default.asp>.
17. Edicije Božičević. // Dostupno na: <https://www.edicije-bozicevic.com/>.
18. Enciklopedija urota : Enciklopedija teorija zavjere. // Moderna vremena. Dostupno na:
<https://www.mvinfo.hr/knjiga/6603/enciklopedija-urota-enciklopedija-teorija-zavjere>.
19. Eneagram.hr. 2018. // Eneagram – zadruga za izdavaštvo. Dostupno na:
<https://www.eneagram.hr/>.
20. Golden marketing-Tehnička knjiga.// gmtk.hr. Dostupno na:
<http://www.gmtk.hr/web/index.asp>.
21. Good book : Naslovna. // Good book – web knjižara, web prodaja. Dostupno na:
<http://www.goodbook.hr/default.asp>.
22. Grakalić, M. Razgovor: Marina Kralik – Svaka je knjiga kao mali rat, svaki nakladnik
kamikaza. 2012. // Radio Gornji grad. Dostupno na:
[https://radiogornjigrad.wordpress.com/2012/11/09/razgovor-marina-karlik-uremovic-svaka-
je-knjiga-kao-mali-rat-svaki-nakladnik-kamikaza/](https://radiogornjigrad.wordpress.com/2012/11/09/razgovor-marina-karlik-uremovic-svaka-je-knjiga-kao-mali-rat-svaki-nakladnik-kamikaza/).
23. Hrvatski katolički pokret. // Wikipedia : slobodna enciklopedija. 04.01.2016. Dostupno na:
https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_katoli%C4%8Dki_pokret.
24. Hrvatsko književno društvo svetog Jeronima. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd.
Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=26497>.

25. Hrvatsko novinarsko društvo : Izdavaštvo. // hnd.hr. Dostupno na:
<https://www.hnd.hr/izdavastvo>.
26. Info. // Detecta.hr. 2008. Dostupno na: <http://www.detecta.hr/hr/info/>.
27. Jandrijević, A. R. Istina je krenula i ništa je više neće zaustaviti. // Semper Paratus Prometheus. 05.01.2009. Dostupno na: <http://ante-rokov-prometeus.blogspot.com/2009/01/>.
28. Jergović, M. Kako deaktivirati knjigu koja ubija. 05.01.2016. // Jergović.com. Dostupno na:
<https://www.jergovic.com/sumnjivo-lice/kako-deaktivirati-knjigu-koja-ubija/>.
29. Jesenski i Turk. // Dostupno na: <http://www.jesenski-turk.hr/>.
30. Katolicizam u hrvatskoj kulturi 1900.-1945. // Hrvatsko obrambeno štivo. 2018. Dostupno na:
<https://hrvatskoobrambenostivo.com/mala-knjiznica/>.
31. Knjižara ZORO. Početna. // Facebook.com. Dostupno na:
<https://www.facebook.com/zorosarajevoknjizara/>.
32. Katalog NSK. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. 2018. Dostupno na:
<http://katalog.nsk.hr/F?RN=690131782>.
33. Kremer, Z. Šutnja oko društva svetog Jeronima. // Matica hrvatska : Vijenac 504 (lipanj 2013). Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/504/sutnja-oko-drustva-svetog-jeronima-21912/>.
34. Kopic, M. Novi srednji vijek. // Behar – časopis za književnost i društvena pitanja. 03.07.2018. Dostupno na: <https://behar.hr/novi-srednji-vijek/>.
35. Lojkić, M. Francisco Franco: Bič Božji protiv masonerije. // Hrsvijet.net. 03.11.2014. Dostupno na: <http://www.hrsvijet.net/index.php/kultura/74-knjigozori/34490-francisco-franco-bic-bozji-protiv-masonerije>.
36. Luetić, T. Časopis Luč o dokolici i društvenom životu katoličke mladeži početkom 20. stoljeća. // Croatica Christiana periodica, vol. 36, no. 69 (lipanj 2012), str. 51.-84. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/591471.CCP_Casopis_Luc_o_dokolici.pdf.
37. Lumen. // Dostupno na: <https://www.lumenizdavastvo.hr/>.
38. Martinović, R. U tijeku je digitalno „paljenje knjiga”: Teorije zavjere prve na udaru! // Dnevno.hr. 01.12.2015. Dostupno na: [Amazon Zabranjuje Domenu](#).
39. Muzej Slavonije – Najveći muzej općeg tipa u Hrvatskoj. // Dostupno na: <https://mso.hr/?lang=hr>.
40. Najnovije vijesti iz Hrvatske i svijeta. // 24 sata. Dostupno na:
<https://www.24sata.hr/impresum/>.
41. Naklada Benedikta. // Dostupno na: <http://naklada-benedikta.hr/>.

42. Naklada Bošković – Početna. // Facebook.com. Dostupno na:
<https://www.facebook.com/pages/category/Publisher/Naklada-Bo%C5%A1kovi%C4%87-414966678596973/>
43. Naklada Esdea. Vjerska knjižara. // Facebook.com. Dostupno na:
<https://www.facebook.com/naklada.esdea/>.
44. Naklada Ljevak. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=69481>.
45. Nakladni zavod Globus. Početna stranica. // Globusov web shop. Dostupno na:
<https://globus.hr/>.
46. Naslovnica. Mozaik knjiga. // Dostupno na: <https://mozaik-knjiga.hr/>.
47. Naslovnica. Ministarstvo unutarnjih poslova. // Republika Hrvatska. Ministarstvo unutarnjih poslova. Dostupno na: <https://www.mup.hr/>.
48. Nova knjiga Rast d.o.o. - Početna. // Facebook.com. Dostupno na:
<https://www.facebook.com/NovaknjigaRast>.
49. OMH – Ogranak Matice hrvatske u Splitu. // Dostupno na: <https://www.omh-split.hr/>.
50. Open library: Centar za informacije i publicitet. // Internet archive. [S. a.] Dostupno na:
https://openlibrary.org/publishers/Centar_za_informacije_i_publicitet.
51. O nama. Plejada d.o.o. za nakladništvo i usluge. // Dostupno na: <https://www.plejada-zg.hr/o-nama/>.
52. Pavešković, A.: Ujak Sam i nevjesta od nafte. // Matica hrvatska : Vijenac 321 (lipanj 2006). Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/321/ujak-sam-i-nevjesta-od-nafte-7345/>.
53. Planetopija. Knjižara za duh, um i tijelo. // Planetopija.hr. Dostupno na:
<https://planetopija.hr/>.
54. Pitajte knjižničare. Odgovorena pitanja. // Knjižnica.hr. Portal narodnih knjižnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica.hr/pitajte-knjiznicare/pretrazivanje/>.
55. Profil knjiga. // Blogger.com. Dostupno na: <http://profilknjigaizdanja.blogspot.com/>.
56. Podforum Alternativa. Teorija o teoriji zavjere. 07.05.2015. // Forum.hr. Dostupno na:
<http://www.forum.hr/showthread.php?t=878973>.
57. Podforum Blisko politici. Teorije zavjere. 08.03.2013. // Forum.hr. Dostupno na:
<http://www.forum.hr/showthread.php?t=770043>.
58. Podforum Duhovnost. Porijeklo teoriju zavjere. 09.08.2014. // Forum.hr. Dostupno na:
<http://www.forum.hr/showthread.php?t=833626>.
59. Podforum Glazba. Zanimljivosti i teorije zavjere. 26.08.2015. // Forum.hr. Dostupno na:
<http://www.forum.hr/showthread.php?t=896885>.

60. Podforum Povijest. Teorije zavjere. 01.01.2017. // Forum.hr. Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=988371>.
61. Podforum Prirodne znanosti. „Internetska generacija” i teorija zavjera, urota i pseudoznanost. 29.09.2007. // Forum.hr. Dostupno na: <https://www.forum.hr/showthread.php?t=264345>.
62. Podforum Psihologija. Psihologija teorija zavjere. 24.09.2017. // Forum.hr. Dostupno na: <http://www.forum.hr/showthread.php?t=1030047>.
63. Podforum Religija. Teorije zavjera povezane s Katoličkom Crkvom. 14.06.2018. // Forum.hr. Dostupno na: <https://www.forum.hr/showthread.php?t=1076857>.
64. Postulatura blaženog Alojzija Stepinca. // Blaženi Alojzije Stepinac. 2015. Dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr>.
65. Radoš, I. Hrvati, uništite Mein Kampf!. // Jutarnji list, 30.01.2008. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/arhiva/hrvati-unistite-mein-kampf/3289562/>.
66. Rafinerija ideja. // rafinerijaideja.com: ljubav, zdravlje, lova & kultura. 2017. Dostupno na: <https://rafinerijaideja.com/>.
67. Skupni katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog katoličkog sveučilišta i knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske : Pomoć za pretraživanje. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: http://skupnikatalog.nsk.hr/?_ga=2.51369455.737491982.1525265482-1918161265.1519055969
68. Stari grad: O nama. // Naklada Stari grad. Dostupno na: https://www.naklada-starigrad.hr/index.php?_route_=onama/.
69. Stevo. Živi se od prodaje : Kruno Lokotar, urednik u AGM-u o „konceptualnom marketingu” i hitoidnoj književnosti. // Feral.hr. 28.04.2015. Dostupno na: http://feral.audiolinux.com/tpl/weekly1/article_sngl.tpl?IdLanguage=7&NrIssue=1023&NrSection=15&NrArticle=10527.
70. Stvarnost // Wikipedija : slobodna enciklopedija. 05.03.2016. Dostupno na: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Stvarnost_\(nakladnik\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Stvarnost_(nakladnik)).
71. Sysprint početna. // Sysprint.hr. Dostupno na: <https://sysprint.hr/>
72. Šišović, D. Gori domovina - James Bond na balkanski način. // Knjiga za plažu. 2005. Dostupno na: http://www.ice.hr/davors/KZP_LazicKozul_Domovina.htm.
73. Školska knjiga. // Dostupno na: <https://shop.skolskaknjiga.hr/>.
74. Što čitaju oni koji mise da čitaju o znanosti. // Jutarnji list. 09.05.2011. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/arhiva/sto-citaju-oni-koji-misle-da-citaju-o-znanosti/2046132/>.

75. Tatić, D. Zašto Emil Čić u knjizi „Paganizam u teoriji i praksi” vidi krunu sotonsko-britansko-masonske zavjere protiv Hrvata? // Večernji list. 27.10.2013. Dostupno na: <https://blog.vecernji.hr/danijel-tatic/zasto-emil-cic-u-knjizi-paganizam-u-teoriji-i-praksi-vidi-krunu-sotonsko-britansko-masonske-zavjere-protiv-hrvata-745>.
76. TELEdisk. // Dostupno na: <https://teledisk.hr/>.
77. TIM press. // Dostupno na: <http://www.tim-press.hr/hr/>.
78. Tajne u džepu. // Zagrebačka naklada. Dostupno na: <http://wp.zg-naklada.hr/>.
79. Tomasović, J. Internetska cenzura – Zapad protiv Istoka. // T-portal. 24.04.2011. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/internetska-cenzura-zapad-protiv-istoka-20110422/print>.
80. U NSK svečano potpisan Sporazum o suradnji na razvoju i održavanju Hrvatskog nacionalnog skupnog kataloga. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. 28.05.2018. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/u-nsk-svecano-potpisan-sporazum-o-suradnji-na-razvoju-i-odrzavanju-hrvatskog-nacionalnog-skupnog-kataloga/>.
81. Udruga Trag. // Dostupno na: <http://www.udruga-trag.hr/>.
82. Uremović, Š. Tko smo? // Eneagram.wordpress.com Dostupno na: <https://eneagram.wordpress.com/tko-smo/>.
83. VBZ online bookshop. Naslovna. // vbz.hr. Dostupno na: <https://www.vbz.hr/>.
84. Verbum.hr. Biblioteke. // Verbum.hr. 26.08.2018. Dostupno na: <http://verbum.hr/knjige/biblioteke/page-1/>.¹⁰⁵
85. Vujić, J. Istine i laži teorija zavjere: koliko možemo vjerovati teorijama zavjere? // Matica hrvatska : Vijenac 484 (rujan 2012). Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/484/istine-i-lazi-teorija-zavjere-18904/>.
86. Waybach Machine: David Kahn Official Website. Biography. 03.02.2010. // Internet Archive. Dostupno na: <https://web.archive.org/web/20100131203036/http://david-kahn.com/david-kahn-biography.htm>.
87. Teorija urote. // Wikipedija. Dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Teorija_urote.

¹⁰⁵ Nakladnik Verbum izradio je nove mrežne stranice i nova poveznica na istu temu je: <https://verbum.hr/biblioteke> (26.11.2018).

DODATAK

Kako je rečeno u *Uvodu*, na kraju ovoga rada bit će predložen popis izdanih konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija prema desetljeću njihova objavljivanja, koji će zorno predložiti tezu ovoga rada – kako izdavaštvo takve literature u Hrvatskoj doživljava svoj procvat nakon pada komunizma. Istraživanje je obuhvatilo naslove izdane u Hrvatskoj u razdoblju od 1918. do 2017. godine i temeljeno je na pretraživanju predmetnica u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, koje su preuzete po uzoru na dvije konspirološke knjige, a to su *Enciklopedija urota*, ur. T. Burnett, čije je hrvatsko izdanje objavila Naklada Jesenski i Turk 2010. godine te *Konspirologija*, A. Dugina, koja je u Hrvatskoj objavljena u izdanju Zadruga Eneagram 2013. godine. Te predmetnice abecednim redom su: dezinformiranje, iluminati, masoni, NLO-i, novi svjetski poredak, špijunaža, tajna društva i naravno, teorije zavjere.

Od sveukupnih rezultata kao relevantna bila je analizirana građa koja je prema vrsti tiskana knjiga ili brošura izdana u Hrvatskoj ili, u slučaju da mjesto izdanja nije poznato, na hrvatskom jeziku u razdoblju od 1918. do 2017. godine.

Iz relevantnih su rezultata bili izostavljeni članci općenito, naslovi tiskanih knjiga na hrvatskom jeziku za koje se zna da su izdane u inozemstvu, zatim naslovi knjiga koji se odnose na literaturu izdanu na drugim medijima (elektroničku građu, animirane filmove i sl.). Također je iz rezultata bila izostavljena fikcija raznih vrsta (romani, novele, poezija itd.), različiti književni rodovi (kazališni ili filmski scenariji i sl.) te ostali artistički radovi kao što su stripovi i sl.

Pregled konspiroloških, konspiracijskih i ostalih srodnih publikacija objavljenih u Hrvatskoj od 1918. do kraja 2017. godine

Dvadesete:

1. **Mihalić, A.** Konstitucija Velike lože Srba, Hrvata i Slovenaca "Jugoslavija" u or. Beogradu : osnova izvjestitelja. Zagreb, 1924.
2. **Liebermann, D.** O visokim stupnjevima : rukopis za Br. Slob. Zid. Zagreb : Ljubav bližnjega, 1927.
3. **Potočnjak, F.** Kako izgledaju kubni blokovi koje su srpski masoni primjenili u temelje ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. Zagreb, 1928.
4. **Tomić, V.** Hiramov misterij. S. l. : S. V. L. Libertas, 1928.
5. **Tomić, V.** O kulturi renesanse: rukopis za Br. Slob. Zid. Zagreb : Ljubav bližnjega, 1928.
6. **Liebermann, D.** O tajnim udruženjima : rukopis za Br. Slob. Zid. Zagreb : Ljubav bližnjega, sv. 3 Zagreb, 1929.
7. **Tomić, V.** Pitagora i Zoroastar: predavanja. Zagreb : Ljubav bližnjega, 1929.

8. **Tomić, V.** Prijedlog temeljnih zasada za rad hrvatskog slobodnog zidarstva u Hrvatskom Loydu. S. l., s. n., 192-.

Tridesete:

1. **Mihalić, A.** Legenda o Hiramu. Zadatak slobodnog zidara majstora. Majstorova plaća. Tri predavanja za treći stupanj. Zagreb : Publikacije "Pravednost", 1933.
2. **N. N.** Ko su i kakvi su neprijatelji jugoslavenske masonerije. Zagreb : Publikacije „Pravednost”, 1934.
3. **N. N.:** Rad na surovom kamenu / predavanja instrukcione lože. Zagreb : Publikacije "Pravednost", 1934.
4. **Glojnarić, M.** Što je masonerija. Zagreb : HKA Domagoj : HKD sv. Jeronima, 1934.
5. **Marković, E.** Inauguracioni govor prigodom preuzimanja dužnosti ložinskog starješine. Zagreb : S. n., 1934.
6. **Glojnarić, M.** U Meksiku : front masonerije, kapitalizma i marksizma. Zagreb : HKA Domagoj : HKD sv. Jeronima, 1935.
7. **Jovanović, U.** Društvena borba i masonerija : knjiga za pouku i razmišljanje. Zagreb : [Zagrebačka privredna štamparija], 1935.
8. **Matulić, M.** Židovska masonerija : prvi popis članova lože. Zagreb : HKA Domagoj : HKD sv. Jeronima, 1935.
9. **Pilepić, A.** Masonstvo protiv Katoličke crkve. Split : Hrvatska knjižara, 1935.
10. **Berndorf, R. H.; Munin, W.** Genijalni špijuni svjetskoga rata. Osijek : [s. n.], 1939.

Četrdesete:

1. **Glojnarić, M.** Masonerija u Hrvatskoj. Zagreb : HKA Domagoj ; Zagreb : HKD sv. Jeronima, 1941.
2. **Beker, J.** Engleska radnička stranka i svjetski događaji : između rata i propasti. Zagreb : Vlastita naklada, 1940.
3. Protokoli sionskih mudraca / **Žrnovački, S. R.** [pseud.] (pravo ime **Neugebauer, W.**): O "Protokolima". Zagreb : Državni izvještajni i promičbeni ured, 1942.
4. **N. N.:** Slobodno zidarstvo (masonerija). Zagreb : Svjetski događaji, 1942.
5. **Sayers, A. E; Kahn, M.** Velika zavjera protiv Rusije. Zagreb : Društvo novinara NRH, 1948.

Pedesete:

1. **Singer, K.** Borba špijuna u Drugom svjetskom ratu. Rijeka : Riječki list, 1953.

2. **Pinto, O.** Lovac na špijune. Zagreb : S. n., 1954.
3. **Babeuf, G.** [pravo ime **Babeuff, F.-N.**]. Izbor : Odabrane strane. **Buonarroti, Ph.** Zavjera za jednakost. Zagreb : Kultura, 1955.
4. **Bogdanov, V.** Starine : Hrvatska revolucionarna pjesma iz god. 1794. i učešće Hrvata i Srba u zavjeri Martinovićevih jakobinaca. Zagreb : JAZU, 1956.
5. **Frančišković, S.** Karlo Bujanović i njegov sin Kornelije : prilog historiji hrvatsko-ugarske jakobinske zavjere. Rijeka : S. n., 1958. [i. e. 1959.]
6. **Schulhof, J.** Rat špijuna za atomsku tajnu. Zagreb : Tehnička knjiga, 1952.

Šezdesete:

1. **Bogdanov, V.** Jakobinska zavjera Ignjata Martinovića. Zagreb : NIP – Novinarsko izdavačko poduzeće, 1960.
2. **Kesić, A.,** ur. Podzemni rat : špijuni u ratu i miru. Zagreb : NIP – Novinarsko izdavačko poduzeće, 1960.
3. **Dobrinčić, V.** i **Sulejmanpašić, Z.,** prir. Tajna mreže "Lucy". Zagreb : Studio, 1967.
4. **Milles, K.,** prir. Stoljeće špijuna. Zagreb : Studio, 1967.

Sedamdesete:

1. **Von Daeniken, E.** Sjetva u svemiru : tragovi i planovi vanzemaljskih inteligentnih bića. Zagreb: Stvarnost, 1973.
2. **Manwell, R.** Zavjerenici : atentat na Hitlera. Zagreb : Alfa, 1974.
3. **Kolosimo, P.** I Odisej sa zvijezda. Zagreb : Informativno-revijalna izdanja Vjesnik, 1976.
4. **Ličina, Đ.** Špijuni su prešli granicu. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1978.
5. **Manwell, R.** Zavjerenici : atentat na Hitlera. Zagreb : Alfa, 1976.
6. **Mason, D.** Vukovi pod morem. Zagreb : Vjesnik, 1976.
7. **Brown, A. C.** Slom generalske zavjere [u: Velike obmane Drugog svjetskog rata]. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1977.
8. **Matković, H.** Prilog proučavanju masonske organizacije u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Zagreb : S. n. 1977.
9. **Von Daeniken, E.** Sjetva u svemiru : tragovi i planovi vanzemaljskih inteligentnih bića. Zagreb: Stvarnost, 1977.
10. **Ličina, Đ.** Špijuni su prešli granicu. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1978.
11. **Kahn, D.** Šifranti protiv špijuna. Zagreb : Centar za informacije i publicitet; Liber, 1979.

Osamdesete:

1. **Kahn, D.** Hitlerovi špijuni. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1981.
2. **Buonarroti, Ph.** Zavjera za jednakost zvana Babeufova. Zagreb : Školska knjiga, 1982.
3. **Janković, M.** Rat špijuna u Kraljevini Jugoslaviji. Zagreb : Zadružna štampa, 1982.
4. **Ličina, Đ.** Špijuni su prešli granicu. 3. izd. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1983.
5. **Ličina, Đ.** Špijuni su prešli granicu. 4. izd. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1983.
6. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata : (masoni i Jugoslavija). Split : Crkva u svijetu, 1983.
7. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata : (masoni i Jugoslavija). 2. izd. Split : Crkva u svijetu, 1983.
8. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata : (masoni i Jugoslavija). 3. dopunjeno izd. Split : Crkva u svijetu, 1984.
9. **Mužić, I.** Smisao masonstva. Split : Crkva u svijetu, 1984.
10. **Rebić, Đ.** Žene špijuni. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1984.
11. **Hasani, S.** Kosovo : istina i zablude. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1986.
12. **Bele, A.** Misterij letećih tanjura. Zagreb : Iros ; Rijeka : Panorama, 1987.
13. **Rebić, Đ.** Špijuni, diverzanti, teroristi : ostaci kontrarevolucije u Jugoslaviji. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1987.
14. **Ličina, Đ.** Špijuni su prešli granicu. 5. izd. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1986.
15. **Janković, M.** Rat špijuna u Kraljevini Jugoslaviji. 2. prošireno izd. Zagreb : Zadružna štampa, 1988.
16. **Nikolić, M.** Informbiro. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1989.
17. **Doder M.** Jugoslavenska neprijateljska emigracija. Zagreb : Centar za informacije i publicitet. 1989.
18. **Fuller, J. G.** Prekinuto putovanje. Zagreb : Globus ; Zagreb : Prosvjeta, 1989.
19. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata : (masoni i Jugoslavija). 4. dopunjeno izd. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1989.
20. **Stanković, D. J.** Anatomija procesa Milovanu Đilasu. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1989.

Devedesete:

1. **Ličina, Đ.** Špijuni su prešli granicu. 7. izd. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1990.
2. **Rebić, Đ.** Špijuni na tekućoj vrpici. Zagreb : Centar za informacije i publicitet, 1990.
3. **Šišić, F.** Zavjera Zrinsko – Frankopanska : (1664.-1671.). Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1991.
4. **Višnar, F.** Špijunaža i kontrašpijunaža : primjeri iz suvremene prakse. Zagreb : Alfa, 1991.

5. **Duplančić, A.** Izvori za povijest masonstva u Splitu. Zagreb : Croatia Christiana Periodica, 1992.
6. **Mužić, I.** Masoni u Hrvatskoj : 1918. - 1967. : (dokumenti iz tajnih arhiva UDB-e). Split : Orbis, 1993.
7. **Tafra, R.** Protokoli sionskih mudraca i novi svjetski poredak. Split : Iberia, 1993.
8. **Tafra, R.** Protokoli sionskih mudraca i novi svjetski poredak. 2. izd. Split : Iberia, 1993.
9. **Čukljaš, Đ.** Tajno komuniciranje špijuna. Zagreb : Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 1994.
10. **Laxa, E. & Read, W.** Počeci hrvatskoga masonstva : (Draškovićeva opservancija), Split : Iberia; Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1994.
11. **Pavelić, K.** HSP - od obnove do slobode : politikanti, karijeristi, demagozi, pseudopravaši, masoni i kosovci. Zagreb : Hrvatska demokratska stranka prava, vlastita naklada, 1995.
12. **Letić, F.** Predgovor : Protokoli sionskih mudraca. Zagreb : Croatiaprojekt, 1996.
13. **Burrill, R.** Novi svjetski poredak. Stubička Slatina : Esdea, 1997.
14. **Epperson, R.** Novi svjetski poredak. Zagreb : Sion, 1997.
15. **Manifold, D. / Ferreira, C. R.** Prema svjetskoj vladi : novi svjetski poredak / Pokret New age (novo doba) : kraljevstvo Sotone na Zemlji. Zagreb : Hrvatski katolički zbor „MI”, 1997.
16. **Manifold, D.** Prema svjetskoj vladi : novi svjetski poredak / Pokret New age (novo doba) : kraljevstvo Sotone na Zemlji. 2. izd. Zagreb : Hrvatski katolički zbor „MI”, 1997.
17. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata. 5. izd. Split : Verbum, 1997.
18. **Heyneck, D. R.** UFO - mit ili stvarnost? Zagreb : Zagrebačka naklada, 1998.
19. **Manifold, D. / Ferreira, C. R.** Prema svjetskoj vladi : novi svjetski poredak / Pokret New age (novo doba) : kraljevstvo Sotone na Zemlji. 3. izd. Zagreb : Hrvatski katolički zbor „MI”, 1998.
20. **Robinson, J. J.** Rođeni u krvi : izgubljene tajne masonerije. Zagreb : Stari grad, 1999.
21. **Mužić, I.** Protokoli sionskih mudraca : (iz knjige: A. S. Nilusa: Blizu je, pred vratima). Split : [s. n.] 1999.
22. **Burrill, R.** Novi svjetski poredak. Stubička Slatina : Esdea, 1999.
23. **Lukić, I.** Novi svjetski poredak. Zagreb : Hermes izdavaštvo, 1999.-

Dvijetisućite:

1. **A. Knez** ([pseud.] pravo ime: **Bublić, Dragan**): Slobodni zidari : tajna Hiramova družba. Zagreb : Croatiaprojekt, 2000.

2. **Engdahl, F. W.** Stoljeće rata : anglo-američka naftna politika i novi svjetski poredak. Zagreb : AGM, 2000.
3. **Glojnarić, M.** Masonerija u Hrvatskoj. Zagreb : Croatiaprojekt, 2000.
4. **Knight, Ch. & Lomas, R.** Hiramov ključ : faraoni, slobodni zidari i otkriće tajnih Isusovih svitaka. Zagreb : Stari grad, 2000.
5. **Manifold, D.** Prema svjetskoj vladi : novi svjetski poredak / **Ferreira, C. R.** Pokret New age (novo doba). 4. izd. Zagreb : Hrvatski katolički zbor MI, 2000.
6. **Von Daeniken, E.** Antički letači : tragom bogova 2. Zagreb : Zagrebačka naklada, 2000.
7. **Čehulić, L.** Clintonova vanjskopolitička strategija i novi svjetski poredak. Zagreb : Politička kultura, 2001.
8. **Danel, J.** Grimiz i zvijer Religija masonstva. Split : Matica hrvatska, 2001.
9. **Hindley, J.** et al. Vodič za špijune. Zagreb : Profil Interational, 2001.
10. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata. 6. prerađeno izd. Split : Laus, 2001.
11. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata. 7. izd. Split : Knjigotisak, 2001.
12. **Ridley, J.** Slobodni zidari. Zagreb : Prometej, 2001.
13. **Šoemen, B.** Amenkamen : slobodnozidarska čitanka. Zagreb : Lumen, 2001.
14. **Willard, E.** Spy kids : priručnik za djecu špijune : kako postati špijun : interaktivna knjiga. Zagreb : V. D. T. ; Vedis, 2001.
15. **Zvonarić, S.** Hrvatski dosje X : UFO škola prirodoslovnog smjera za terenska istraživanja. Novalja : Matica hrvatska, 2001.
16. **Brennan, H.** Bliski susreti. Zagreb : SysPrint, 2002.
17. **Daeniken, E. von:** Bogovi su bili astronauti! : moderni aspekti starih predaja. Zagreb : Zagrebačka naklada, 2002.
18. **Đozić, T.** Gospodarska špijunaža u posthladnoratovskom svijetu : nova zadaća obavještajnih službi : magistarski rad. Vlastita naklada, 2002.
19. **Epperson, A. R.** Nevidljiva ruka : povijest zavjere. Kastav : Cipetić, 2002.
20. **Knight, C.** Drugi Mesija. Zagreb : Stari grad, 2002.
21. **Kurečić, P.** Novi svjetski geopolitički poredak : magistarski rad. Vlastita naklada, 2002.
22. **MacKenzie, N.,** pr. Tajna društva. Zagreb : AGM, 2002.
23. **Vankin, J.** 70 najvećih zavjera svih vremena. Zagreb : Mozaik knjiga, 2002.
24. **Vankin, J.; Whalen, J.** 80 najvećih zavjera svih vremena : najveće zagonetke, zataškavanja i spletke u povijesti svijeta. Zagreb : Mozaik knjiga, 2002.
25. **Epperson, R.** Novi svjetski poredak. 2. prerađeno izd. Zagreb : Sion, 2003.
26. **Ivanković, G. M.; Grubišić, A.** Ostavština osječke slobodnozidarske lože Budnost : katalog izložbe. Osijek : Muzej Slavonije, 2003.

27. **Milić, J.** Sekte i masoni. Mostar : DHK Herceg-Bosne ; Opuzen : Neretvanska riznica umjetnina, 2003.
28. **Mužić, I.** Smisao masonstva / Dodani rad: **Brkan, J.** Poslijesaborski stav Katoličke crkve prema masonima. Split : Naklada Bošković. 2003.
29. **Quigley, C.** Anglo-američki establishment : od Rodhesa do Clivedena. Zagreb : Naklada E. Čič, 2003.
30. **Tafra, R.** Protokoli sionskih mudraca i novi svjetski poredak. 3. izd. Split : Marjan tisak. 2003.
31. **Tafra, R.** Protokoli sionskih mudraca i novi svjetski poredak. 4. izd. Split : Marjan tisak. 2003.
32. **Wasserman, J.** Templari i Asasini : nebeska policija. Zagreb : CID-Nova, 2003.
33. **Bezimena:** Lovac na teroriste [autobiografski zapis američke tajne agentice u redovima islamskih fundamentalista]. Zagreb : Profil International, 2004.
34. **Colenan, J.** Hijerarhija zavjerenika : Komitet 300. Zagreb : Detecta, 2004.
35. **Eliade, M.** Mistična rođenja : inicijacije, obredi : esej o nekoliko tipova inicijacije. Zagreb : Fabula nova, 2004.
36. **Engdahl, F. W.** Stoljeće rata : anglo-američka naftna politika i novi svjetski poredak. 2. dopunjeno izd. Zagreb : AGM, 2004.
37. **Gallatin Mackey, A.** Povijest slobodnog zidarstva. Zagreb : Stari grad, 2004.
38. **Javorović, A.,** ur. Buisness inteligence i poslovna špijunaža. Zagreb : Defimi, 2004.
39. **Knight, Ch., Lomas, R.** Hiramova knjiga : slobodno zidarstvo, Venera i tajni ključ Isusova života. Zagreb : Stari grad, 2004.
40. **Mužić, I.** Masonstvo u Hrvata. 8. dopunjeno izd. Split : Naklada Bošković, 2005. [i.e. 2004.]
41. **Wolf, M.** Čovjek bez lica : šef špijuna u tajnom ratu. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2004.
42. **Baigent, M. Leigh, R.** Hram i loža. Zagreb : Stari grad, 2005.
43. **Baigent, M.** Mesijanska ostavština. Zagreb : Misl, 2005.
44. **Barun od Sebottendorfa, R.** Tajne vježbe slobodnih zidara. Zagreb : CID-Nova, 2005.
45. **Friedlander, N.** Što je Opus Dei? Zagreb : Ljevak, 2005.
46. **Gibb, J.** Tko vas promatra? : zastrašujuća istina o državi, nadzoru i osobnoj slobodi. Zagreb : Ljevak, 2005.
47. **Levy, J.** Tajna povijest : skrivene sile koje su oblikovale prošlost. Zagreb : Naklada Ljevak, 2005.
48. **Ostojić, M.** Viteški redovi : buđenje razuma. Vlastita naklada, 2005.

49. **Patekar, S.** Ka vrhovima Shangri La planine: tragovima slobodnih zidara. Dumovec : Nova knjiga Rast, 2005.
50. **Picknett, L.; Prince, C.** Templarsko otkriće. Zagreb : Stari grad, 2005.
51. **Pisek, M. M.** Tranzicija, globalizacija, novi svjetski poredak. Zagreb : GEA - Europska kršćanska komunikacija, 2005.
52. **Southwell, D.** Teorije zavjera. Zagreb : Mozaik knjiga, 2005.
53. **Šimatović, I.** Čovjek i NLO : "Dolazimo u miru!". Zagreb : Teledisk, 2005.
54. **Štedimlija, S. Marković.** Zavjere protiv svjetskoga mira. Zagreb : Alfa, 2005.
55. **Tuckett, K.** Teorije zavjera. Zagreb – Sarajevo : Naklada Zoro, 2005.
56. **Burnett, T.** Tko doista vlada svijetom : [rat između globalizacije i demokracije]. Zagreb : Naklada „Ljevak”, 2006.
57. **Gardell, J.** NLO je sletio. Zagreb : AGM, 2006.
58. **Greig, Ch.** Teorije zavjere : svjetske najpoznatije splekte, tajni dogovori i zataškavanja. Zagreb : Večernjakova knjiga, 2006.
59. **Hancock, G.** Talisman : sveti gradovi, tajna vjera. Zagreb : Stari grad, 2006.
60. **Introvigne, M.** Iluminati i Sionski priorat : istina o tajnim društvima iz romana Da Vincijev kod i Anđeli i demoni. Split : Verbum, 2006.
61. **Lojkić, M.** Vladari svijeta. Zagreb : Vlastita naklada, 2006.
62. **Mai, K.-R.** Moć iz tame : tajna društva na djelu. Rijeka : IPD, 2006.
63. **Porter, L.** Tko su Illuminati? Zagreb : Naklada Ljevak, 2006.
64. **Piatigorsky, A.** Tko se boji slobodnih zidara? : fenomen slobodnog zidarstva, Zagreb : Edicije Božičević, 2006.
65. **Primorac, I.** Tajna špijunske igre. Zagreb : Udruga hrvatskih veterana sigurnosnih službi, 2006.
66. **Signier, J.-F.** Tajna društva. Zagreb : Naklada Ljevak, 2006.
67. **Zvonarić, S.** Đerdapski šišmiš : misterij kulture Lepenskog Vira : UFO trilogija, Novalja : Matica hrvatska, 2006.
68. **Gardner, L.** Magdalenina baština : zavjera o Isusovim potomcima : otkrića koja premašuju ona u Da Vincijevu kodu. Zagreb : Mozaik knjiga, 2007.
69. **Icke, D.** Najveća tajna. Zagreb : Teledisk, 2007.
70. **Icke, D.** Beskrajna ljubav jedina je istina - sve ostalo je opsjena : razotkrivanje svijeta snova za koji vjerujemo da je „stvaran”. Zagreb : Teledisk, 2007.
71. **Lojkić, M.** Vladari svijeta. 2. dopunjeno izd. Zagreb : Vlastita naklada, 2007.
72. **Olsen, O.** Templari – činjenice i pretpostavke : drevni misteriji, tajna društva i Sveti gral. Zagreb : V. B. Z. 2007.

73. **Toševa-Karpowicz, Lj.** D'Annunzio u Rijeci : mitovi, politika i uloga masonerije. Rijeka : Izdavački centar Rijeka, 2007.
74. **Chossudovsky, M.** Globalizacija bijede i novi svjetski poredak. Zagreb : Prometej, 2008.
75. **Von Däniken, E.** Svi smo mi djeca bogova : kada bi grobovi progovorili. Zagreb : Zagrebačka naklada, 2008.
76. **Engdahl, F. W.** Novo, prošireno izd. Stoljeće rata : anglo-američka naftna politika i novi svjetski poredak. Zagreb : Detecta, 2008.
77. **Hamilton, T.** Otmice : fenomen unutar NLO fenomena. Zagreb : Zagrebačka naklada, 2008.
78. **Icke, D.** Priče iz vremenske omče : najopsežniji izvještaj o globalnoj zavjeri ikad napisan i sve što morate znati da biste bili istinski slobodni. Zagreb : Teledisk, 2008.
79. **Kenyon, J. D.,** ur. Zabranjena religija : zatajene hereze zapada. Zagreb : Stari grad, 2008.
80. **Minder, R. A.** Leksikon političara masona : od G. Washingtona i W. Churchilla do A. U. Pinocheta i S. Allendea. Zagreb : Prometej, 2008.
81. **Ridley, J.** Slobodni zidari. 2. izd. Zagreb : Prometej, 2008.
82. **Acharya S. [pseud.] / pravo ime Murdock, D.** Plan Krist : kako je skupina urotnika iz misterijskih škola, religijskih organizacija i masonskih lože stvorila državnu religiju kojom su zavladali Rimskim carstvom i svijetom. Zagreb : Teledisk, 2009.
83. **Black, J.** Tajna povijest svijeta. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009.
84. **Gruber, E. R.** Parapsihološki ratovi : uporaba paranormalnih fenomena u špijunaži i najnovija otkrića. Zagreb : AGM, 2009.
85. **Estulin, D.** Istinita priča o Družbi Bilerberg, 2009.
86. **Hiršl, B.** Jahvina slava : razotkrivena biblijska tajna. Zagreb : Vlastita naklada, 2009.
87. **Hutin, S.** Tajna društva. Zagreb : Jesenski i Turk ; Zagreb: Kulturno informativni centar, 2009.
88. **Mužić, I.** O hrvatskoj etnogenezi i masonstvu u Hrvata : obračuni. Imotski : Matica hrvatska ; Split : Naklada Bošković, 2009.
89. **Thompson, D.** Kontraznanje : kako smo podlegli teorijama zavjere, nadrilječništvu, pseudoznanosti i kvazipovijesti. Zagreb : Algoritam, 2009.
90. **Salza, J.** Masonstvo bez maske : Bivši mason otkriva tajne slobodnog zidarstva. Split : Verbum, 2009.

Dvijetisućedesete:

1. **Burnett, T.** Enciklopedija urota : enciklopedija teorija zavjere. Zagreb : Naklada Jesenski i Turk, 2010.
2. **Corso, P. J.** Dan poslije Roswella. Zagreb : AGM : URIHO, 2010.

3. **Icke, D.** Vodič Davida Ickea kroz svjetsku zavjeru : (i kako joj stati na kraj). Zagreb : Teledisk, 2010.
4. **Lojkić, M.** Masoni protiv Hrvatske : hrvatski herostrati u službi masonstva. Zagreb : Vlastita naklada, 2010.
5. **Maxwell, J.** Mreža moći : kako svijetom bez našeg znanja upravljaju ljudi od moći. Zagreb : Teledisk, 2010.
6. **Marrs, J.** Vladari iz sjene : skrivna povijest koja povezuje Trilateralnu komisiju, slobodne zidare i velike egipatske piramide. Zagreb : Profil multimedija, 2010.
7. **Mišak, K.** Svjetla na nebu : kronologija istraživanja NLO-a. Zagreb : SysPrint, 2010.
8. **Salza, J.** Masonstvo bez maske : Bivši mason otkriva tajne slobodnog zidarstva. 2. izd. Split : Verbum, 2010.
9. **Abrams, D.** Muški poraz: nepobitan dokaz da su žene bolje u vožnji, kockanju, politici, špijuniranju, kušanju piva, policijskom poslu, upravljanju investicijskim fondovima i gotovo svemu ostalome. Zagreb : Školska knjiga, 2011.
10. **Blanuša, N.** Uloga teorija zavjere u konstrukciji političke zbilje u Hrvatskoj. Zagreb : Plejada, 2011.
11. **Caro y Rodriguez, J. M.** : Otkrivena tajna Masona : s enciklikom Ljudski rod (Humanum genus) pape Lava XIII. Velika Gorica : Naklada Benedikta, 2011.
12. **Dedijer, S.** Špijun kojeg smo voljeli : autobiografija. Zagreb : V.B.Z. 2011.
13. **Grupp, J.** Korporatizam : tajna vlada Novog svjetskog poretka. Zagreb : Teledisk, 2011.
14. **Icke, D.** Ljudski rode, ustani : ovaj lav više ne spava. Zagreb : Teledisk, 2011.
15. **Kean, L.** NLO-i : zapanjujuće službene izjave genera, pilota i vladinih dužnosnika. Zagreb : Planetopija, 2011.
16. **Lojkić, M.** Masoni i okultisti : graditelji kulture smrti. Zagreb : Vlastita naklada, 2011.
17. **Lojkić, M.** Tko želi razoriti crkvu. Zagreb : Vlastita naklada, 2011.
18. **Von Däniken, E.** Sumrak bogova : Majanski kalendar i povratak izvanzemaljaca. Zagreb : Zagrebačka naklada, 2011.
19. **Akrap, G.** Specijalni rat : sve o spregama politike i tajnih službi u 20. stoljeću u cilju oblikovanja javnog mišljenja. Zagreb : Večernji list, 2012.
20. **Estulin, D.** Institut Travistock : razotkrivanje pranja mozga svjetskog centra za socijalni inženjering. Zagreb : TELEDisk, 2012.
21. **Lojkić, M.** Tko želi razoriti crkvu. 2. izd. Zagreb : Vlastita naklada, 2012.
22. **Lojkić, M.** Vladari svijeta. 3. izd. Zagreb : Vlastita naklada, 2012.
23. **Morris, M.** Ono što ne biste smjeli znati : šaćica obitelji posjeduje cijeli Zapad, a sada želi zavladati cijelim svijetom. Velika Gorica : Naklada Benedikta, 2012.

24. **Šömen, B.** Povijest slobodnog zidarstva u Hrvatskoj. Zagreb : Profil knjiga, 2012.-
25. **Bastable, J.; Mason, A.; Allan, T.** Velike tajne povijesti : napete priče o istini i lažima, obmanama i razotkrivanju. Zagreb : Mozaik knjiga, 2013.
26. **Batušić, K.** Λ i Ω filozofije masonstva : Johann Gottlieb Fichte i i Giuliano Di Bernardo (XVIII. – XXI. st.). Čazma : Vlastita naklada, 2013.
27. **Dugin, A. G.** Konspirologija : znanost o zavjerama, trajnim društvima i okultnom ratu. Zagreb : Zadruga „Eneagram”, 2013.
28. **Icke, D.** Sjeti se tko si : sjeti se „gdje si” i odakle „dolaze”. Zagreb : Teledisk, 2013.
29. **Luketić, K.** Balkan : od geografije do fantazije. Zagreb : Algoritam, 2013.
30. **Fritze, R. H.** Izmišljeno znanje : lažna povijest, lažirana znanost i pseudorelgije. Zagreb : TIM press, 2013.
31. **Lojkić, M.** Zombiji Novog svjetskog poretka. Zagreb : Vlastita naklada, 2013.
32. **Mišak, K.** Dečki, odjebite u skokovima : i dalje : sve piše u novinama... samo najvažnije ne. Zagreb : Teledisk, 2013.
33. **Salza, J.** Masonstvo bez maske : Bivši mason okriva tajne slobodnog zidarstva. Split : Verbum, 2013.
34. **Barišić, M.** Hrvatski vojnik Miro Barešić : nije ubijen u okršaju sa Srbima već je likvidiran u smišljenoj zavjeri. Šibenik : Vlastita naklada, 2014.
35. **Burnett, T.** Enciklopedija urota: enciklopedija teorija zavjere. Zagreb : Naklada Jesenski i Turk : EPH Medija, 2014.
36. **Franco y Bahamonde, F.** Masonerija. Zagreb : Naklada E. Čić, 2014.
37. **Margolis, J.** Uri Geller superšpijun CIA-je? : fascinantni podaci iz tajnog života čovjeka koji je zapanjio svijet svojim mentalnim sposobnostima. Zagreb : Planetopija, 2014.
38. **Ruiter, R. de:** Svjetsko zlo i patnja : naslijeđe 13 loza iluminata. Zagreb : AGM, 2014.
39. **Batelja, J.** Rivelijeva zavjera laži. Zagreb : Postulatura blaženog Alojzija Stepinca, 2015.
40. **Lojkić, M.** Doktrina i moć masonerije. Zagreb : Vlastita naklada, 2015.
41. **Mužić, I.** Ivan Meštrović i slobodno zidarstvo. Imotski : Matica hrvatska, 2015.
42. **Salza, J.** Masonstvo bez maske : Bivši mason okriva tajne slobodnog zidarstva. 2. izd. Split : Verbum, 2015.
43. **Šömen, B.** Amenkamen : slobodnozidarska čitanka. Zagreb : Rafinerija ideja ; Kerschoffset : Brabro, 2015.
44. **Toševa Karpowicz, Lj.** Masonerija, politika i Rijeka : (1785.-1944.). Rijeka : Državni arhiv u Rijeci, 2015.
45. **Fiebag, J.** Kontakt : NLO otmice u Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj : svjedočanstva otetih. Samobor : Udruga Trag, 2016.

46. **Mužić, I.** O Josipu Manoliću, Eugenu Laxi i Simboličkoj Velikoj loži Libertas. Imotski : Matica hrvatska, 2016.
47. **Rašeta, B.** Tajna veza Tita i Pavelića : špijuni na dvoru : [ustaški James Bond 3]. Zagreb : 24sata, 2016.
48. **Manolić, J.** Špijuni i domovina : moja borba za suverenu i socijalnu Hrvatsku. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2016.
49. **Caillet, M.** Bio sam mason : iz tamne lože do svjetla vjere. Zagreb : Verbum, 2017.
50. **Icke, D.** Fantomski ja (i kako pronaći onaj pravi). Zagreb : Teledisk, 2017.
51. **Kalajić, D.** Novi svjetski poredak. Imotski : Matica hrvatska, 2017.
52. **Lojkić, M.** Masoni protiv Hrvatske : hrvatski herostrati u službi masonstva. 3. izd. Zagreb : Vlastita naklada, 2017.
53. **Martinović, R.** Društveni inženjering : vodič za razotkrivanje manipulacije društvom na globalnoj razini. Zagreb : Teledisk, 2017.
54. **Šömen, B.; Krstić, G.** Ljepota : biografski leksikon slobodnih zidara Hrvatske. S. l., s. n. 2017.

Sinne anno

1. **Hind, A.** Japanska špijunaža u Americi. S.l. : s. n.

Rad je pohranjen u: knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Rad sadrži 50 stranica i 2 reprodukcije. Izvornik je na hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: nakladništvo, teorije zavjere, konspiracijska literatura, konspirologija, Hrvatska.

Mentor: izv. prof. dr. sc. Daniela Živković

Ocjenjivači:

Datum prijave rada: _____

Datum predaje rada: _____

Datum obrane rada: _____

Ocjena: _____